

บทที่ 10

มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีไม่ภาษี

เค้าโครงเรื่อง

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ขององค์การการค้าโลก มาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัย มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ มาตรฐานคุณภาพ มาตรฐานสิ่งแวดล้อม มาตรฐานติดป้ายฉลากสินค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มาตรฐานการจ้างงาน

สาระสำคัญ

1. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก
2. มาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัย
 - 2.1 ระบบการจัดการผลิตอาหาร HACCP เพื่อการควบคุมการนำเข้าสินค้าอาหาร
 - 2.2 การจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยด้านอาหารสหภาพยุโรป
 - 2.3 มาตรฐานการควบคุมคุณภาพสินค้า
 - 2.4 ข้อตกลงมาตรการสุขอนามัยมนุษย์สัตว์และพืชขององค์การการค้าโลก
 - 2.5 ระบบการรับรองก่อนส่งออกของญี่ปุ่น
3. มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ
4. มาตรฐานคุณภาพ
 - 4.1 ระบบคุณภาพ ISO 9000
 - 4.2 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000
5. มาตรการสิ่งแวดล้อม
 - 5.1 มาตรฐาน GRI
 - 5.2 ระเบียบว่าด้วยการกำจัดเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์
 - 5.3 สมุดปกเขียวว่าด้วยนโยบายสินค้าครบวงจร

6. มาตรการติดป้ายฉลากสินค้า เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- 6.1 ฉลาก Green Dot
- 6.2 ฉลาก Dolphin Safe
- 6.3 ฉลากสินค้า GMO
- 6.4 ฉลาก FSC
- 6.5 ฉลาก Eco-Label

7. มาตรการจ้างงาน

- 7.1 SA 8000

จุดประสงค์ของการเรียนรู้

1. เพื่อให้ทราบว่มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในอย่างไร และมีมาตรการอะไรบ้าง

2. ทำให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิด มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ มาตรฐานคุณภาพ มาตรฐานสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการจ้างงาน

ความนำ

การค้าระหว่างประเทศมีการแข่งขันสูง ผู้ส่งออกต้องเผชิญกับการกีดกันการค้า เช่น กฎหมายศุลกากรระหว่างประเทศ มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในเป็นต้น มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใน (Non-tariff Barriers/ Non-Tariff Measure) หมายความว่ามาตรการที่มีใช้ภายในศุลกากร ซึ่งเป็นกฎระเบียบข้อบังคับของภาครัฐบาลที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ มาตรการกีดกันภาษีอากร การควบคุมราคา การควบคุมปริมาณข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าบางชนิด การตรวจสอบคุณภาพสินค้า การตรวจสอบแหล่งกำเนิดสินค้า มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใน (Non-Tariff Barriers) นั้นมักจะไม่ใช่ชัดเจนแต่มีผลกระทบต่อการค้าได้มากกว่าการจัดเก็บภาษีขาเข้าในปีค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) พบว่ามาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อมูลค่าการนำเข้า ผลิตภัณฑ์อาหารในตลาดโลกได้มากถึง 90 เปอร์เซ็นต์

มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใน (Non-Tariff Barriers) มีอยู่หลายรูปแบบ ได้แก่

- การเรียกเก็บภาษีที่ไม่มีภาษี (Non-Tariff Barriers) เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Selected Tax) ภาษีธุรกิจ (Business Taxes) ซึ่งเป็นการจัดเก็บภาษีที่นอกเหนือไปจากภาษีศุลกากร (Customs Duties) ที่มีการเรียกเก็บกันโดยปกติของการค้าระหว่างประเทศ
- การจำกัดปริมาณนำเข้า (Quantitative Restrictions on Imports) รวมถึงการออกใบอนุญาตนำเข้า (Non-Automatic Licensing) การกำหนดสัดส่วนของชิ้นส่วนภายในประเทศ (Local Content Requirements) การห้ามการนำเข้า (Prohibited Imports) การกำหนดโควตาการนำเข้า (Trade Quotas) และการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restrictions)
 - การห้ามนำเข้า (Import Prohibitions)
 - การกำหนดเกี่ยวกับการปิดฉลากสินค้า
 - ข้อกำหนดเกี่ยวกับสุขอนามัย และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (Sanitary and Phytosanitary Regulations)
- การกำหนดมาตรฐานสินค้าที่มีความแตกต่างไปจากมาตรฐานสากลที่เป็นบรรทัดฐานของการค้าระหว่างประเทศต่างๆ ในตลาดโลก ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศคู่ค้าที่มีมาตรฐานผลิตอยู่บนพื้นฐานของระบบมาตรฐานสากลระหว่างประเทศไม่สามารถส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายในตลาดของประเทศตนได้

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก

กฎระหว่างประเทศเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าเป็นการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษีซึ่งประเทศผู้นำเข้า นำมาใช้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การกำหนดปริมาณโควตา การให้สิทธิประโยชน์ทางการค้า ทั้งในรูปการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศกำลังพัฒนา (General of Preference: GSP) และการให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิกในเขตการค้าเสรีเดียวกัน เช่น การจัดเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาด หรือภาษีต่อต้านการอุดหนุน การใช้มาตรการปกป้อง เป็นต้น

การกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) นับเป็นมาตรการเกี่ยวกับภาษีชนิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือกีดกันการค้าระหว่างประเทศ โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่แตกต่างกันในประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศของตนมากที่สุด

เช่นการกำหนดเงื่อนไขแหล่งกำเนิดสินค้าที่เคร่งครัดมากกว่าวินิจฉัยแหล่งกำเนิดสินค้าตามความต้องการของแต่ละประเทศเป็นต้น

การกำหนดเงื่อนไขแหล่งกำเนิดสินค้าที่แตกต่างกันไปของแต่ละประเทศสร้างปัญหาให้กับประเทศลูกค้า ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือการกำหนดแหล่งกำเนิดของสินค้าสิ่งทอที่จะนำเข้ามาจำหน่ายยังประเทศสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาได้กำหนดการทบทวนกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดของสินค้าสิ่งทอ (Origin Rules) และผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2539

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดของสินค้าสิ่งทอและผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มนี้ได้กำหนดให้มีการปิดฉลากเพื่อแสดงข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มสำหรับผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่นำเข้ามาจำหน่ายภายในตลาดของประเทศสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างเช่น สหภาพยุโรปนำเข้าผ้าไหม (Silk) ผ้าใยสังเคราะห์และผ้าฝ้าย (Grey Cloth Made of Cotton) เพื่อดำเนินการข้อม และพิมพ์สีให้เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มในรูปแบบต่างๆ ภายในสหภาพยุโรปแล้ว จึงได้ส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอเหล่านี้ไปจำหน่ายยังตลาดภายในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลิตภัณฑ์สิ่งทอต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ ผู้ผลิตของสหภาพยุโรปไม่สามารถกำหนดแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์บนฉลากสินค้าได้ว่าเป็นสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดมาจากสหภาพยุโรปแต่จะต้องกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าไว้บนฉลากด้วยข้อความที่แสดงว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีแหล่งกำเนิดจากประเทศผู้ผลิตสิ่งทอนั้น

การกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าของสหรัฐอเมริกามีผลกระทบต่อ การส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอของประเทศคู่ค้า โดยสหรัฐอเมริกาได้สร้างเงื่อนไขดังต่อไปนี้ เช่น สหภาพยุโรปนำเข้าผ้าที่ผลิตขึ้นมาด้วยวัตถุดิบประเภทฝ้าย ไหม หรือใยสังเคราะห์จากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้วนำมาข้อมสีและพิมพ์ลวดลายบนเนื้อผ้า พร้อมทั้งดำเนินการตัดเย็บให้เป็นผ้าพันคอ (Scarves) ผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอที่สหภาพยุโรปผลิตขึ้นมาเป็นสินค้าสำเร็จรูปจากวัตถุดิบซึ่งนำเข้ามาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอดังกล่าวไปจำหน่ายยังตลาดภายในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอนี้ต้องมีการปิดฉลากเพื่อแสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้าด้วยข้อความบนฉลากดังต่อไปนี้คือ “Made in China”

ดังนั้นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้า และเพื่อให้หลักเกณฑ์ข้อกำหนดต่างๆ เป็นมาตรฐานเดียวกันและการค้าโลกมีความเสรีมากขึ้น ในการเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) รอบอุรุกวัย (2529-2536) จึงมีการทบทวนและปรับปรุงกฎเกณฑ์ทางการค้าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และได้มอบหมายการจัดทำความตกลงของกฎว่าด้วย

แหล่งกำเนิดสินค้า (Agreement on Rules of Origin) ให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการ กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าองค์การการค้าโลก (The Committee on Rules of Origin: WTO: CRO) ความคืบหน้าของการดำเนินงานถึงปัจจุบันได้คืบหน้าไปมาก โดยเฉพาะการพิจารณา ประเด็นทางเทคนิคเสร็จสมบูรณ์แล้ว สำหรับสินค้าบางรายการยังมีปัญหาและหาข้อยุติไม่ได้ กำลังศึกษาและพิจารณาร่วมเพื่อหาข้อสรุปในอนาคต หากการดำเนินการจัดทำกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าเสร็จสิ้น ประเทศสมาชิก องค์การการค้าโลก (WTO) ทุกประเทศจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์ของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าทันทีที่มีผลใช้บังคับใช้ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบด้าน บวกและลบต่อผู้ประกอบการไทย

ผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าสำหรับการนำเข้าสินค้า สำหรับสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (Common Effective Preference Trade: CEPT) ซึ่งเป็นกฎที่ใช้ระหว่างสมาชิกในกลุ่มอาเซียน การพิจารณาว่าสินค้าที่นำเข้าผลิตจากประเทศใด กรมศุลกากรจะพิจารณาจากใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าที่ได้รับแจ้ง และสำหรับสินค้าส่งออกมากระทรวงการต่างประเทศ และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย จะเป็นผู้ออกรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าดังกล่าวเป็นสินค้าที่ผลิตจากประเทศไทย โดยจะใช้ข้อมูลตามที่คุณส่งออกแจ้ง ถ้าหากการดำเนินการจัดทำกฎเกณฑ์พหุภาคีเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าสำเร็จ ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกรวมทั้งประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎที่ได้ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในแง่บวกและลบ

ผลดี

- กฎเกณฑ์แหล่งกำเนิดสินค้าฉบับมาตรฐานจะช่วยลดการกีดกันทางการค้าที่ประเทศต่างๆ มีต่อสินค้าไทย โดยประเทศต่างๆ ไม่สามารถกำหนดกฎของตนเพื่อกีดกันสินค้าจากประเทศอื่นๆ ได้ แต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ภายใต้ WTO เช่น สหรัฐฯ จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกฎแหล่งกำเนิดสินค้าสำหรับสิ่งทอต่อไป

- ช่วยในการพิสูจน์หาประเทศแหล่งกำเนิดสินค้าในกรณีที่มีการทุ่มตลาด และการเรียกเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดจากประเทศที่ก่อความเสียหาย

- ช่วยลดความเสี่ยงและความสับสนของผู้ประกอบการในการส่งออกสินค้าไปยังองค์การการค้าโลก (WTO) เนื่องจากประเทศสมาชิกจะใช้กฎเดียวกันในการพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้า ทำให้ผู้ประกอบการมีความมั่นใจมากขึ้นและสามารถวางแผนการผลิตได้

ผลเสีย

สินค้าหลายชนิดที่ไทยเคยนำเข้าวัตถุดิบเพื่อมาผ่านกระบวนการผลิตต้องสูญเสียแหล่งกำเนิดจากไทย และสูญเสียสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ เช่น ไทยนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศที่เป็นสมาชิก WTO เข้ามาผ่านกระบวนการผลิตเพียงเล็กน้อยและส่งออก ต้องระบุแหล่งกำเนิดประเทศที่ส่งออกวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูปที่ส่งออกจากไทยก็จะไม่ได้รับการลดหย่อนภาษี WTO และถูกเรียกเก็บภาษีสูง ซึ่งอาจมีผลกระทบการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

กิจกรรมที่ 1

ให้นักศึกษาติดตามและหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก

มาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัย

ประเทศต่างๆ ได้ตื่นตัวและเร่งรีบทำมาตรการต่างๆ ออกมาใช้ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้ทำระบบการจัดการผลิตอาหาร (Hazard Analysis Critical Control Point: HACCP) มาเป็นมาตรฐานควบคุมการนำเข้าสินค้าอาหารจากต่างประเทศ

สหภาพยุโรป (EU) ได้ออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยทางด้านอาหารแห่งยุโรป (European Food Safety Authority: EFSA) ในปี 2545 สหภาพยุโรปได้ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับ Food Safety เพื่อใช้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตร หรือผลผลิตทางเกษตรอย่างละเอียดเรื่องราวขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการเพาะปลูกจนถึงขั้นตอนก่อนที่จะนำอาหารไปรับประทานหรือแนวความคิดในเรื่อง From Farm to Table ซึ่งทำให้ประเทศไทยซึ่งส่งออกสำคัญด้านสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปส่งออกไปจำหน่ายสหภาพยุโรปประสบปัญหาความยุ่งยากมากขึ้น

หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice: GMP) เป็นมาตรฐานในการควบคุมคุณภาพสินค้ารูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา

ข้อตกลงมาตรการสุขอนามัยสัตว์และพืช ขององค์การการค้าโลก (WTO) มาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัยในรูปแบบต่างๆ ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น มีรายละเอียดโดยสรุปดังต่อไปนี้

ระบบการจัดการผลิตอาหาร HACCP เพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้าอาหาร

องค์การอาหารและยา (FDA) ของสหรัฐอเมริกา ได้นำระบบการจัดการผลิตอาหาร HACCP มาเป็นมาตรฐานควบคุมการนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหาร โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 18 ธันวาคม 2540 ในระยะเริ่มแรกได้ใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์อาหารทะเลเท่านั้น ปัจจุบันองค์การอาหารและยา (FDA) ได้นำระบบดังกล่าวมาใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์ อาหารทุกประเภทรวมถึง ผัก ผลไม้และปศุสัตว์ HACCP เป็นระบบทางจัดการเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการผลิตอาหาร เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อการบริโภค ระบบนี้มีการวิเคราะห์และประเมินขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอน เริ่มจากรับวัตถุดิบ กรรมวิธีการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ การขนส่ง และผลิตภัณฑ์ อาหารถึงมือผู้บริโภค การตรวจสอบทุกขั้นตอน ทำให้ทราบอันตรายหรือจุลชีพก่ออาหารนั้นเป็นอันตรายต่อสุขอนามัยของผู้บริโภคช่วยให้สามารถกำหนดวิธีการแก้ไข และป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ทันที

กฎระเบียบ HACCP กำหนดให้ผู้ผลิตอาหารส่งออกจำหน่ายประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องจัดทำ HACCP Plan ของผลิตภัณฑ์ที่จะส่งเข้าไปจำหน่ายให้ผู้นำเข้าต่อองค์การอาหารและยา (FDA) เพื่อตรวจสอบว่ามีมาตรฐานตามที่กำหนดหรือไม่ ผู้ส่งออกรายใดผลิตอาหารไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ต้องแก้ไขจนกว่าจะผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและผลิตภัณฑ์อาหารนั้นจะได้รับอนุญาตให้ส่งเข้าไปจำหน่ายยังประเทศสหรัฐอเมริกาได้

ในบางกรณีผู้ส่งออกจะให้ผู้นำเข้า (สหรัฐอเมริกา) เดินทางมาตรวจโรงงานผลิต หรือให้ผู้ผลิตในต่างประเทศขอใบรับรองระบบ HACCP (HACCP Certificate) จากหน่วยงานในประเทศผู้ช่วยหรือสถาบันที่ FDA ให้การรับรอง

ในทางปฏิบัติผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารของไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องปรับกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับระบบ HACCP ในระยะสั้น อาจมีปัญหาหลายประเภทเช่น ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตสูง แต่ในระยะยาวจะให้ผลดี ด้านการค้าระหว่างประเทศคือ

- (1) ยกระดับคุณภาพสินค้าได้มาตรฐานสากล

(2) การส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารที่ได้มาตรฐาน HACCP ช่วยส่งผลดีต่อธุรกิจในระยะยาว และช่วยลดต้นทุนการผลิต(การแก้ไขจุดวิกฤตการผลิตอาหารได้ทันเวลา

(3) เพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดส่งออกสำคัญอื่นๆ ที่มีความเข้มงวดเรื่องสุขอนามัย ผลิตภัณฑ์อาหารเช่น สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เป็นต้น ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรเพื่อ คุ้มครองความปลอดภัยด้านอาหารแห่งยุโรป (EFSA)

กลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ให้ความสำคัญกับมาตรฐานความปลอดภัยในสินค้าอาหาร(Food Safety) ค่อนข้างสูง ทำให้ประเทศที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่ม EU รวม 13 ประเทศ ได้แก่ ตุรกี สโลวีเนีย มอลตา ไชปรัส สโลวาเกีย ลัตเวีย โรมาเนีย ฮังการี โปแลนด์ ลิทัวเนีย เอสโตเนีย สาธารณรัฐเช็กและบัลแกเรีย ต้องเร่งปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรฐานความปลอดภัยในส่วนอาหาร ของตนให้ได้มาตรฐานของกลุ่ม EU ด้วย

การจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยด้านอาหารของสหภาพยุโรป

เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2545 สหภาพยุโรปได้ออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดตั้งองค์กร เพื่อคุ้มครองความปลอดภัย ทางด้านอาหารแห่งยุโรป (European Food Safety Authority: EFSA)

EFSA เป็นองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับสถาบันใดๆ ในกลุ่ม EU ประกอบด้วยคณะทำงาน 4 รุ่น คือคณะกรรมการบริหาร (Management Board) ผู้อำนวยการบริหาร (Executive Director) สภาที่ปรึกษา(Advisory Forum) และคณะกรรมการ และคณะทำงานด้านวิทยาศาสตร์ EFSA ได้ เริ่มดำเนินการในปี 2545 โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกลุ่มสหภาพยุโรป สำนักงานใหญ่ EFSA ตั้งอยู่ที่เมืองบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม

หน้าที่สำคัญของ EFSA ได้แก่

- เพื่อประโยชน์ในการออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ ในกลุ่มสหภาพยุโรป EFSA จะ ให้ความเห็นทางด้านวิทยาศาสตร์อย่างเป็นอิสระในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางด้าน อาหาร และเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องเช่น สุขอนามัย พืช สัตว์ และสวัสดิภาพของสัตว์ สินค้าที่ได้จาก พืชและสัตว์ที่ได้จากวิทยาการใหม่ในการตัดแต่งหรือปรับปรุงพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms: GMOS) และหลักโภชนาการต่างๆ

- เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของอาหารและเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ให้สาธารณชนทั่วไปในกลุ่ม EU ได้รับทราบ

- ส่งเสริม และให้ความร่วมมือในการพัฒนาวิธีการประเมินความเสี่ยงของประเทศในกลุ่ม EU ให้เป็นแบบแผนเดียวกัน

- ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ สรุปและรายงานผลการศึกษาทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางด้านอาหาร

- กำหนดปัจจัยเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยทางด้านอาหาร และจัดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning of Emerging Risk) เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้บริโภคในกลุ่มสหภาพยุโรป

สรุป EFSA เป็นองค์กรทำหน้าที่หลักคือให้คำแนะนำทางด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Advice) และความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคแก่สถาบันต่างๆ ในกลุ่มยุโรป ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายระเบียบ และนโยบายต่างๆ ในกลุ่ม EU รวมทั้งเรื่องที่มีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ตั้งแต่อาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์และวิธีการผลิตอาหาร การจัดส่งอาหารให้แก่ผู้บริโภคไปจนถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคจากการบริโภคอาหาร

ผู้ส่งออกไทยควรติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวขององค์กรเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยด้านอาหารแห่งยุโรป (EFSA) อย่างใกล้ชิดเพื่อจะได้ทราบความคืบหน้าของกฎระเบียบต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ทันสถานการณ์ และสามารถรักษาลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทย คือ ตลาดกลุ่มสหภาพยุโรปไว้ได้

มาตรฐานการควบคุมคุณภาพสินค้า

หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice: GMP) เป็นมาตรฐานในการควบคุมการผลิตสินค้ารูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาของสหรัฐ (United States food and Drug Administration: USFDA) เพื่อใช้เป็นแนวทางขั้นพื้นฐานในการควบคุมการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยครอบคลุมสินค้าประเภทอาหาร ยา และเครื่องสำอางเป็นสำคัญ

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตภายในประเทศไทย และผลิตภัณฑ์อาหารที่นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ต้องผ่านกระบวนการผลิตตามหลักเกณฑ์ GMP ของไทยทั้งหมด 57 รายการ ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่มีความเสี่ยงต่อสุขอนามัยของผู้บริโภค เช่น อาหารสำหรับทารก และเด็กเล็ก นม และผลิตภัณฑ์นม วัตถุเจือปนอาหาร วัตถุที่ใช้ปรุงแต่งรสอาหาร น้ำดื่มและ

เครื่องคั้นต่างๆ น้ำมัน และไขมัน ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ อาหารกึ่งสำเร็จรูปและอาหารแช่เยือกแข็ง สีสผสมอาหาร วัตถุแต่งรส เป็นต้น

ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของหลักเกณฑ์ GMP ที่มีต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและต่อการพัฒนาสินค้าของไทย โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหาร กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ดำเนินการจัดทำ GMP สำหรับสินค้าอาหารขึ้นและประกาศเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับอุตสาหกรรมอาหารของไทย โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2544 โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการผลิตอาหารรายใหม่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ GMP ทันที ขณะที่ผู้ผลิตรายเดิมจะต้องปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ GMP ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ประกาศดังกล่าวมีผลบังคับใช้

หลักเกณฑ์ GMP ใช้กับอุตสาหกรรมอาหารของไทยมีเนื้อหาสำคัญคือ

- การควบคุมกระบวนการผลิตอาหารในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่สถานที่ตั้งโรงงาน เครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต วัตถุดิบในการผลิต กระบวนการผลิต การสุขาภิบาล การบำรุงรักษาและทำความสะอาด โรงงาน เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตอาหาร
- ป้องกันการปนเปื้อนของผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค เช่น การควบคุมสุขอนามัยของพนักงานซึ่งอาจเป็นพาหะเชื้อโรค เป็นต้น
- พัฒนาระบบการผลิตอาหารไปสู่ระบบการประกันคุณภาพสูงขึ้น เช่น ระบบการจัดการเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการผลิตอาหาร เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อการบริโภค (Hazard Analysis and Critical Control Point: HACCP) ซึ่งเป็นระบบควบคุมคุณภาพการผลิตอาหารซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในวงการอุตสาหกรรมอาหารของโลก

ประโยชน์การนำหลักเกณฑ์ GMP มาใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารของไทยมีหลายประการ (1) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์อาหารไทยเพื่อการส่งออก (2) เป็นการยกระดับการผลิต ผลิตภัณฑ์อาหารให้ได้มาตรฐานสากล (3) ผู้บริโภคชาวไทยจะได้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารคุณภาพดี และปลอดภัยต่อสุขภาพ (4) เปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมไทยได้เตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับกฎระเบียบหรือมาตรฐานใหม่ๆเกี่ยวกับสินค้าอาหารจากประเทศคู่ค้า ซึ่งประเทศไทยคาดหมายว่าจะนำกฎระเบียบมาตรฐานมาใช้ในอนาคตอันใกล้นี้ และ (5) ผู้บริโภคชาวไทยจะได้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารคุณภาพดี และปลอดภัยต่อสุขภาพ

ข้อตกลงมาตรการสุขอนามัยมนุษย์ สัตว์และพืชขององค์การการค้าโลก (WTO)

องค์การการค้าโลก (WTO) ได้มีบทบาทคุ้มครองสมาชิกให้ได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ รวมถึงการป้องกันการแพร่ระบาดของแมลงหรือเชื้อโรคจากสัตว์และพืชที่นำเข้า องค์การการค้าโลกได้กำหนดข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยสัตว์และพืช หรือ SPS (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures)

ขณะเดียวกันองค์การการค้าโลกได้ระมัดระวังไม่ให้ประเทศผู้นำเข้ามาตรการด้านสุขอนามัยเป็นเครื่องมือกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น องค์การการค้าโลกได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยของสินค้านำเข้ามาได้เองภายใต้หลักเกณฑ์ สำคัญ 4 ประการดังนี้

1. หลักความเท่าเทียมกัน (Concept of Equivalence) ข้อตกลง SPS ยินยอมให้สมาชิกแต่ละประเทศใช้มาตรการด้านสุขอนามัยที่แตกต่างกันในการคุ้มครองความปลอดภัยได้แก่ ผู้บริโภคของตน โดยองค์การการค้าโลกได้ตั้งกฎเกณฑ์ให้ประเทศสมาชิกพึงปฏิบัติคือ

- ยินยอมให้ประเทศผู้นำเข้าตรวจสอบขั้นตอนการผลิตและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคได้หากมีการร้องขอ

- สมาชิกต้องยินยอมนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น หากประเทศผู้ผลิตสามารถแสดงให้เห็นว่า มาตรการด้านสุขอนามัยที่ยึดหลักปฏิบัตินั้นให้ความปลอดภัยต่ำกว่าเกณฑ์ความปลอดภัยที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด

2. หลักมาตรฐานสากล (Priority of International Standards) ประเทศสมาชิกเป็นผู้กำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลหรือประเทศสมาชิกอาจกำหนดมาตรการสุขอนามัยสูงกว่ามาตรฐานสากลก็ได้

ทั้งนี้จะต้องมีเหตุผลและมิใช่การประเมินความเสี่ยง หลักการนี้ไม่มีเจตนารมณ์เพื่อกีดกันการค้าระหว่างประเทศ

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) ข้อตกลง SPS กำหนดให้สมาชิกใช้มาตรการด้านสุขอนามัยมาตรฐานสากล ประเทศผู้ออกมาตรการนั้นต้องส่งระเบียบ กฎเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติให้สมาชิกอื่นทราบ และแสดงความคิดเห็นล่วงหน้าก่อนมีผลบังคับใช้ รวมทั้งต้องให้เวลาประเทศผู้ส่งออกปรับกระบวนการผลิตและวิธีการผลิตให้สอดคล้องด้วย

4. หลักการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ประเทศสมาชิกเมื่อนำมาตรการด้านสุขอนามัยมาใช้ จะต้องประเมินค่าความเสี่ยงและความเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์สัตว์และพืช โดยใช้เทคนิคการประเมินความเสี่ยงสากลคือ

- การหลีกเลี่ยงการกำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยอย่างไรเหตุผล
- การกำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยและการประเมินความเสี่ยง ต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความเสียหายของผลผลิตที่เกิดจากการระบาดของแมลง หรือเชื้อโรค เป็นต้น
- คำนำถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ได้จากการตั้งระดับการคุ้มครองสุขอนามัยที่สูงเกินไป เช่น เป็นการกีดกันทางการค้า และทำให้ผู้ผลิตสินค้าในประเทศผู้ส่งออกได้รับความเสียหาย
- การประเมินความเสี่ยงบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Evidence) เริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิต วิธีการผลิต การตรวจสอบและการสุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบ

ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก มีบางประเทศได้นำมาตรการนี้มาใช้เพื่อปกป้องผู้ผลิตในประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นการกีดกันทางการค้ารูปแบบหนึ่ง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวประเทศสมาชิกที่เสียประโยชน์สามารถตอบโต้ด้วยการนำเรื่องเข้าร้องเรียนต่อองค์การการค้าโลก ระเบียบข้อพิพาท (Dispute Settlement Body: DSB) ซึ่งเป็นหน่วยงานใน WTO เพื่อเรียกร้องความเสียหายได้

ระบบการรับรองก่อนส่งออกของญี่ปุ่น

ระบบการรับรองก่อนส่งออกของญี่ปุ่น (Pre-Certification System) เป็นระบบที่กระทรวงสาธารณสุข และสวัสดิการของญี่ปุ่นประกาศใช้ เริ่มตั้งแต่ปี 2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการในต่างประเทศที่ส่งผลิตภัณฑ์อาหารเข้าไปจำหน่ายในประเทศญี่ปุ่น ให้สามารถผ่านขั้นตอนการนำเข้าสินค้าได้สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น

กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการของญี่ปุ่น (Ministry of Health and Welfare: MHW) มีหน้าที่ดูแลด้านสาธารณสุขในประเทศผู้ส่งออก เป็นหน่วยงานตัวกลางเพื่อประสานงานระหว่าง MHW กับผู้ประกอบการในต่างประเทศที่สมัครเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

สำหรับในประเทศไทยผู้ประกอบการที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมในระบบดังกล่าว สามารถติดต่อได้ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กระทรวงสาธารณสุข กรมปศุสัตว์ และกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยของตัวกลางจะมีหน้าที่ดังนี้

- รับยื่นคำร้องเข้าร่วมระบบการจดทะเบียนก่อนส่งออกจากผู้ประกอบการที่สนใจเข้าร่วมในระบบนี้

- ตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหารที่จะส่งออกในขั้นต้นว่าผ่านกระบวนการผลิตที่สะอาด ปลอดภัยและได้มาตรฐานตามกฎหมายสุขอนามัยของญี่ปุ่นหรือไม่

- ในกรณีที่ได้มาตรฐานตามที่ประเทศญี่ปุ่นกำหนดก็จะส่งใบสมัครและส่งเอกสารประกอบการยื่นคำขอให้ MHW พิจารณารับรองผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

- การรับรองผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการตรวจวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น MHW จะออกเลขทะเบียนรับรองสินค้า (Registration Number) ให้ผู้ประกอบการเจ้าของผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปติดบนกล่องบรรจุสินค้าก่อนที่จะส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นเครื่องหมายยืนยันว่าผลิตภัณฑ์นี้ได้รับการรับรองจาก MHW แล้ว เลขทะเบียนรับรองการค้าในระบบนี้อายุ 3 ปีนับจากวันที่ได้รับการรับรอง

ข้อดีของการเข้าร่วมระบบการรับรองก่อนส่งออกของญี่ปุ่น (Pre-Certification System) มีหลายประการ (1) ช่วยให้ผู้ประกอบการผ่านขั้นตอนการนำเข้าที่สะดวกเร็วและง่ายขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือ เมื่อส่งสินค้าเข้าไปถึงท่าเรือของประเทศญี่ปุ่นก็สามารถนำไปจำหน่ายได้เลย โดยไม่ต้องถูกตรวจสอบคุณภาพ ณ ตำนตรวจสอบนำเข้าของญี่ปุ่นอีก (2) การเข้าร่วมระบบดังกล่าวนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการลดค่าใช้จ่ายในการเช่าโกดังเก็บสินค้าที่ปลายทางระหว่างรอผลการตรวจสอบคุณภาพ และ (3) ช่วยให้ผู้ส่งออกสามารถกำหนดวันส่งมอบสินค้าแก่ผู้ซื้อได้แน่นอน

กิจกรรมที่ 2

ให้นักศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมว่าประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย ใช้มาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัยกันอย่างไร

มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ

โครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission) จัดตั้งขึ้น โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เมื่อปี 2505 โครงการนี้มีคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารซึ่งมาจากองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การอนามัยโลก ตัวแทนของประเทศสมาชิกเป็นผู้บริหารและกำหนดนโยบาย ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 159 ประเทศ (รวมประเทศไทย) คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ เป็นหน่วยงานตัวแทนของไทยในการร่วมพิจารณากำหนดมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ

บทบาท Codex ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานอาหาร (Codex Standard) ให้ประเทศสมาชิกนำไปใช้เป็นเกณฑ์ปฏิบัติเพื่อให้เป็นระบบอย่างเดียวกันวัตถุประสงค์คือมุ่งเน้นในด้านความปลอดภัย และสุขอนามัยของผู้บริโภค มาตรฐาน Codex ได้รับการยอมรับจากองค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อเกิดกรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศขึ้น องค์การการค้าโลกจะใช้มาตรฐาน Codex เป็นหลักเกณฑ์ในการระงับข้อพิพาท มาตรฐาน Codex แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆคือ

1. มาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ประกอบด้วย 8 สาขา คือ ระบบการตรวจสอบและการออกใบรับรองสินค้าอาหารนำเข้าและส่งออกนโยบายและหลักเกณฑ์ สารตกค้างจากยาในสัตว์อาหารมีสารพิษเจือปนและสารปนเปื้อนในอาหาร สุขลักษณะอาหารหลากหลาย สารพิษตกค้างในอาหาร วิถีวิเคราะห์และชักตัวอย่าง

2. มาตรฐานอาหารที่เป็นสินค้า ประกอบด้วย 18 สาขา คือ น้ำตาลไขมัน และน้ำมัน โกลีและผลิตภัณฑ์จากโกลี ผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้ สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์เนื้อและสัตว์ปีก เนื้อ สุขลักษณะของเนื้อสุกและน้ำสุก น้ำแข็งสำหรับการบริโภค น้ำผลไม้ ผัก ผลไม้สด นม อาหารเยือกแข็ง นมและผลิตภัณฑ์นม ธัญพืชและผลิตภัณฑ์โปรตีนจากพืช น้ำแร่ โภชนาการและอาหารที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ

3. มาตรฐานของภูมิภาค ประกอบด้วย 5 กลุ่มคือ ยุโรป ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน เอเชีย แอฟริกา อเมริกาเหนือ และแปซิฟิกตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่มเหล่านี้ได้พิจารณากำหนดนโยบายด้านมาตรฐานอาหารขึ้นเป็นพิเศษเพื่อใช้ในภูมิภาค เป็นมาตรฐานภูมิภาค ถ้าหากประเทศสมาชิกอื่นยอมรับมาตรฐานภูมิภาคก็เสนอมาตรฐานภูมิภาคเป็น Codex Standard เพื่อใช้กับประเทศสมาชิกโดยรวมได้

ขั้นตอนการจัดทำมาตรฐาน Codex เริ่มจากคณะกรรมการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศเป็นผู้พิจารณากำหนดกลุ่มและสาขาอาหารที่จะจัดทำมาตรฐาน โดยได้รับความเห็นจากประเทศสมาชิก ส่งเรื่องต่อไปให้คณะกรรมการของสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้จัดทำร่างมาตรฐานขึ้น และการแก้ไขจากประเทศสมาชิก

ประเทศสมาชิกจะต้องพิจารณาร่างมาตรฐานที่จัดทำขึ้น โดยละเอียดเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า หลักการสำคัญของมาตรฐาน Codex คือ มาตรฐานที่จัดทำขึ้นต้องไม่ขัดกับมาตรฐานภายในประเทศของสมาชิก และผู้ผลิตภายในประเทศสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานนั้นๆ ได้

เมื่อคณะกรรมการวิชาการผู้จัดทำร่างมาตรฐานนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ของสมาชิกมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม แล้วจะส่งให้คณะกรรมการโครงการของ Codex พิจารณารับรองเป็น Codex Standard ต่อไป และแจ้งให้ประเทศสมาชิกทราบ โดยประเทศสมาชิกต้องตอบรับว่าจะรับมาตรฐานที่จัดทำขึ้นหรือไม่ กรณีที่สมาชิกตอบรับ ทางเลือกมี 3 ทาง

ทางเลือกในกรณีตอบรับมาตรฐาน Codex

1. การยอมรับระบบเต็มที่ (Full Acceptance) เป็นการยอมรับให้มีการซื้อขายผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐาน Codex เท่านั้นโดยเสรี และไม่มีการซื้อขายผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน Codex ทั้งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศรวมทั้งนำเข้าจากต่างประเทศ สำหรับผลิตภัณฑ์ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ให้เป็นไปตามมาตรฐานของประเทศผู้ซื้อ

2. การยอมรับแบบมีข้อแม้ (Acceptance with Specified Deviation) เป็นการยอมรับแบบมีข้อปลีกย่อยบางส่วนของมาตรฐานที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องแจ้งชัดเจนถึงเหตุผลที่ไม่ยอมรับได้ โดยต้องแจ้งชัดเจนถึงเหตุผลที่ไม่ยอมรับข้อปลีกย่อยนั้น และต้องแจ้งว่าจะยอมรับมาตรฐานสมบูรณ์เมื่อใด ข้อผูกพันสำหรับประเทศที่ใช้การยอมรับแบบนี้คือ ประเทศนั้นจะไม่ขัดขวางการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นไปตามมาตรฐาน Codex

3. การยอมรับแบบ Free Distribution เป็นการยอมรับ และอนุญาตให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน Codex เข้ามาจำหน่ายในประเทศได้ โดยมีข้อแม้ว่าต้องปฏิบัติตามกฎหมายภายในประเทศด้วย

กิจกรรมที่ 3

ให้นักศึกษามาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎกรรมการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission)

มาตรฐานคุณภาพ

ธุรกิจทุกประเภทมีเป้าหมายเดียวกันคือ การแสวงหากำไรให้มากที่สุด เนื่องจากกำไรช่วยให้ธุรกิจคงอยู่ได้และเติบโตต่อไป ช่วยสร้างรายได้ความอยู่ดีกินดีแก่บุคลากรภายในองค์กรอีกด้วย การแสวงหากำไรพึงกระทำได้คือ (1) การทำกำไรจากการเพิ่มรายได้ (2) การทำกำไรจากการลดต้นทุน

การทำกำไรจากการเพิ่มรายได้ เช่น (1) การขึ้นราคาหรือเพิ่มราคาสินค้า (2) การเพิ่มจำนวนมากขายด้วยการลดราคาสินค้า(3) เพิ่มส่วนแบ่งตลาดและ (4) เพิ่มชนิดของสินค้าใหม่ๆ

การทำกำไรจากการลดต้นทุนเช่น (1) ลดต้นทุนวัสดุคงคลัง (2) ลดความสูญเปล่าหรือลดความสิ้นเปลือง (3) ลดความผิดพลาดในการผลิตหรือของเสีย และ (4) ลดต้นทุนต่อหน่วยด้วยการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity)

สำหรับสินค้าส่งออกนั้น คุณภาพเป็นข้อกำหนดสำคัญประการหนึ่งของลูกค้า มองในแง่ผู้บริโภครวมถึงคือความพึงพอใจของผู้บริโภคหรือคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการใช้งาน มองด้านผู้ผลิตคุณภาพคือลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับข้อกำหนด ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารธุรกิจระหว่างประเทศในปัจจุบันให้ความสำคัญกับเป้าหมายคุณภาพและได้วางแผนผลิตผลิตภัณฑ์คุณภาพเช่น

- อำนวยการและควบคุมและให้สินค้ามีระดับคุณภาพสม่ำเสมอ
- กำหนดลักษณะแห่งคุณภาพผลิตภัณฑ์ขององค์กรให้ชัดเจน
- กำหนดเป้าหมายคุณภาพในแต่ละระยะเวลา
- ค้นหาและพัฒนาคุณภาพชนิดงูใจให้มีใหม่เป็นระยะๆ อยู่เสมอ

การควบคุมทั่วไป พื้นฐานทฤษฎีการบริหารคุณภาพเป็นที่นิยมใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาประเทศญี่ปุ่นได้นำระบบการควบคุมคุณภาพมาใช้และได้พัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของญี่ปุ่น ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นแพ้สงครามเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการส่งออก สินค้าญี่ปุ่นเน้นคุณภาพและราคาไม่แพง นำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ญี่ปุ่นได้พัฒนาเทคนิคการบริหารที่เรียกว่าการควบคุมคุณภาพหรือ QC (Quality Control) ขึ้นมา ได้ส่งเสริมกิจกรรม QC กับธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างแพร่หลาย ต่อมาระบบบริหารคุณภาพได้พัฒนาเป็นการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรหรือ TQC (Total Quality Control) สำหรับประเทศไทยการดำเนินงานด้านคุณภาพหรือ QC เริ่มขึ้นประมาณปี 2518 โดยบริษัทในเครือญี่ปุ่นคือ บริษัทไทยซีโน่อุตสาหกรรมจำกัดและบริษัทไทยบริดจสโตนจำกัด ต่อมาได้แพร่หลายสู่อุตสาหกรรมอื่นๆ เป้าหมายของกิจกรรม Quality Control (QC) คือ

- เพื่อให้กลุ่มเป็นศูนย์กลางและสนับสนุนการควบคุมคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ช่วยให้คนงานได้มีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพ นอกจากนี้ QC สามารถสนับสนุนและสนองนโยบายที่ฝ่ายจัดการกำหนดมาให้แก่โรงงาน

- สร้างบรรยากาศให้ทุกคนร่วมมือกันบริหารคุณภาพ ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจพนักงานทุกคน

- สนับสนุนการศึกษาด้วยตนเองของผู้บริหารระดับต้นช่วยให้สามารถปรับปรุงตัวเป็นผู้นำและมีความสามารถในการบริหาร

มาตรฐานคุณภาพสำหรับการผลิตสินค้าส่งออกที่สำคัญคือ ISO 9000 และ ISO 14000 มาตรฐานดังกล่าวนี้ ผู้ประกอบธุรกิจระหว่างประเทศจำเป็นต้องใช้เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพสินค้า และขายแข่งในตลาดโลก รายละเอียดสรุปมาตรฐานคุณภาพคือ

ระบบคุณภาพ ISO 9000

องค์การสากลว่าด้วยมาตรฐานระหว่างประเทศ (The International Organization for Standardization) ก่อตั้งขึ้นในปี 2490 โดยใช้สัญลักษณ์ขององค์กรว่า “ISO” เป็นองค์การสากลประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นสถาบันมาตรฐานแห่งชาติจากประเทศต่างๆมากกว่า 100 ประเทศทั่วโลก โดยมีวัตถุประสงค์คือให้การสนับสนุนรวมถึงพัฒนามาตรฐานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้

เพื่อตอบสนองการค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของนานาชาติทั่วโลก รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือในด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เศรษฐกิจและภูมิปัญญาของมนุษยชาติ

การกำหนดมาตรฐานระบบคุณภาพ ISO 9000 มีขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2530 เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการรับผลิตภัณฑ์หรือการบริการ มาตรฐานดังกล่าวได้ระบุถึงการใช้ระบบคุณภาพและใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติกับธุรกิจหลายประเภทเช่น อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ธุรกิจการค้า การบริการทั้งหมด รวมทั้งเล็ก และขนาดใหญ่

ปัจจุบันธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง ได้มีการรวมตัวกันทางการค้าเป็นตลาดเดียวกันของกลุ่มประเทศ ก่อให้เกิด (1) ข้อได้เปรียบทางการค้าระหว่างประเทศ (2) เป็นการกีดกันทางการค้าของกลุ่มแข่งขันต่างกลุ่มโดยวิธีกำหนดมาตรฐานสินค้าของกลุ่มตนให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น และ (3) เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง การรวมตัวกันของกลุ่มประเทศเพื่อผลประโยชน์ด้านธุรกิจระหว่างประเทศ เช่น กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก (APAC) เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) สหภาพยุโรป (EU) กลุ่มประเทศภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) กลุ่มอาเซียน (ASEM) นอกจากนี้ยังมีองค์กรสากลที่มีบทบาทต่อการค้าระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก (WTO) กลุ่มประเทศภายใต้การตกลงว่าด้วยสิทธิการปกป้องอัตราภาษีศุลกากรระหว่างประเทศ หรือ GATT และองค์การการค้าด้วยมาตรฐานระหว่างประเทศ (International Organization Standardization) ซึ่งตั้งอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

การกำหนดมาตรฐานระบบคุณภาพ ISO 9000 ช่วยให้การเปิดประตูการค้ากว้างขวางยิ่งขึ้น ตลาดที่สำคัญมีการแข่งขันสูงและเคร่งครัดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการบริการคุณภาพตามความต้องการอย่างสม่ำเสมอและตลอดไป เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และกลุ่มสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์และการบริการคุณภาพเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายทั่วโลก ประเทศต่างๆ ได้จัดตั้งองค์การและบริหารคุณภาพอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ความสำคัญของมาตรฐานทำให้ประเทศต่างๆปรับตัวด้านอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากล สำหรับการค้าระหว่างประเทศ โรงงานอุตสาหกรรมจะต้องมีใบรับรองระบบบริหารคุณภาพตามมาตรฐานที่จะได้รับใบรับรองและขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อองค์กรที่ได้รับการรับรอง

ประเทศไทยมีหน่วยงานในการรับรองคุณภาพมาตรฐาน ISO 9000 ได้แก่สำนักงานอุตสาหกรรม (สมอ) และมีบริษัทเอกชนที่เป็นตัวแทนการขอใบรับรองจากต่างประเทศอีก

ประมาณ 10 กว่าบริษัท ปัจจุบันประมาณกันว่าประเทศไทยมีหน่วยงานที่ได้รับการรับรองไปแล้ว ประมาณ 200-300 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆในทวีปเอเชีย การได้รับใบรับรอง ISO 9000 ของโรงงานอุตสาหกรรมของประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยมาก เช่น ประเทศมาเลเซียมากกว่า 800 ราย อินโดนีเซียมากกว่า 50 ราย สิงคโปร์มากกว่า 1,500 ราย ได้หวั่นมากกว่า ในอีก 10ปีข้างหน้า สหรัฐอเมริกาจะมีจำนวนถึง 300,000 รายเป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ตีกระแสดความนิยมมาตรฐาน ISO 9000 ทั่วโลกเพิ่มขึ้นรวมถึงสินค้าที่ไม่ได้ผลิตเพื่อการส่งออก จำเป็นต้องของใบรับรองทั้งนี้เพราะมาตรฐานดังกล่าว เป็นหลักประกันการบริหารคุณภาพช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถขายแข่งขันในตลาดโลก

ความสำคัญของมาตรฐาน ISO 9000

- เป็นมาตรฐานระบบบริการคุณภาพสำหรับกิจกรรมทุกประเภท รวมถึงอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ธุรกิจด้านการบริการทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่
- ยึดหลักการคุณภาพ กำหนดการบริหารคุณภาพเป็นมาตรฐานเพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจและตอบสนองความต้องการลูกค้าตั้งแต่เริ่มแรกและทุกครั้งตลอดไปโดยมีวิธีการจัดทำขั้นตอนการดำเนินงาน และหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้สินค้าและบริการมีคุณภาพ
- ประเทศไทยรับรองมาตรฐานคุณภาพ มอก 9000 อนุกรมมาตรฐานมอก 9000 เป็นมาตรฐานที่ระบุหน้าที่ วิธีการปฏิบัติ และหลักเกณฑ์ต่างๆที่เกี่ยวกับระบบคุณภาพ และใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นเป็นไปตามที่ลูกค้าต้องการ
- มาตรฐานคุณภาพ ISO 9000 ไม่ใช่การรับรองตัวผลิตภัณฑ์เหมือนมาตรฐานสินค้าอื่น แต่เป็นการรับรองในระบบคุณภาพขององค์กรทั้งหมด
- มาตรฐาน ISO 9000 ได้ระบุข้อกำหนดที่จำเป็นต้องมีในระบบคุณภาพนอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้มีการแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนในการปฏิบัติงาน วิธีการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการทำงานได้ตลอดเวลา
- ระบบคุณภาพ ISO 9000 เป็นมาตรฐานสากล ที่ลูกค้าชั้นนำยอมรับกันทั่วโลก และเป็นไปตามเงื่อนไขของ GATT
- เป็นการบริหารคุณภาพจากขั้นตอนในกระบวนการผลิตนั้นๆ รวมถึงการบริหารคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับทุกแผนกงาน และการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร ซึ่งนานาชาติยอมรับ และใช้เป็นมาตรฐานของประเทศ

- เป็นระบบมาตรฐานสากลที่กำหนดให้มีการตรวจประเมินโดยหน่วยที่ 3 (Third Party) เพื่อให้การรับรอง เมื่อผ่านการรับรองแล้วจะต้องตรวจประเมินใหม่ทั้งหมดเช่นเดียวกับการขอรับรองครั้งแรก

ประโยชน์ของ ISO 9000

ประโยชน์จากการนำระบบคุณภาพ ISO 9000 มาใช้มีหลายประการ เช่น ได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารภายในองค์กร ผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิตและความสูญเสียต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น การทำงานมีระบบ ยึดแนวทางที่ชัดเจน การควบคุมและการตรวจสอบได้ง่าย ประโยชน์ของ ISO 9000 มีผลต่อกลุ่มบุคคลต่างๆ ดังนี้

ประโยชน์ต่อธุรกิจหรือบริษัท

- ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ช่วยขจัดปัญหาข้อโต้แย้งและการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ
- ผลิตภัณฑ์เป็นที่เชื่อถือและได้รับยอมรับทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ
- ช่วยให้ธุรกิจหรือบริษัทเป็นที่ยอมรับได้มาตรฐานในระดับสากลและสร้างภาพพจน์ที่ดีของธุรกิจ
- การทำงานที่มีระบบมีประสิทธิภาพช่วยประหยัดต้นทุนในการดำเนินงาน
- การจัดองค์การบริหารงานการผลิตและการบริการเป็น ไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์สำหรับพนักงานหรือผู้ปฏิบัติงาน

- การปฏิบัติงานมีขอบเขตชัดเจนและมีระบบ
- พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยดำเนินการตามขั้นตอนพัฒนาระบบคุณภาพให้สำเร็จ
- พนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณภาพให้พนักงาน
- การพัฒนาการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม

ประโยชน์ต่อลูกค้าหรือผู้บริโภค

- ลูกค้าเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการซึ่งรับรองคุณภาพด้วยความมั่นใจ
- ลูกค้าได้รับการคุ้มครองเกี่ยวกับการใช้สินค้าทั้งในด้านคุณภาพ ความปลอดภัย การใช้งานเป็นต้น

- ลูกค้าไม่ต้องตรวจสอบคุณภาพของระบบการบริหารผลิตภัณฑ์ซ้ำอีก เนื่องจากสามารถค้นหารายชื่อธุรกิจ และบริษัทผู้ได้รับการรับรองคุณภาพ มอก-ISO 9000 ได้จัดทำหนังสือรายชื่อผู้ได้รับการรับรองเผยแพร่ในปัจจุบัน ช่วยให้ลูกค้าได้รับความสะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

ISO 9000 เป็นมาตรฐานสากลย่อมาจาก International Organization for Standardization มาตรฐานชุดนี้มีทั้งหมด 5 ฉบับถึง 9000, 9001, 9002, 9003 และ 9004 มีหลักการดังนี้

- ISO 9000 เป็นข้อเสนอแนะในการเลือกใช้ระบบบริการจัดการคุณภาพและมาตรฐานระบบประกันคุณภาพ

- ISO 9001 ใช้เป็นแบบสำหรับการประกันคุณภาพในการออกแบบหรือพัฒนาการผลิต การติดตั้งและการบริการ

- ISO 9002 ใช้เป็นแบบสำหรับการประกันคุณภาพในการผลิต การติดตั้ง และการบริการ

- ISO 9003 ใช้เป็นแบบสำหรับการประกันคุณภาพในการตรวจสอบและทดสอบผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย

- ISO 9004 เป็นคำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการที่สัมพันธ์กับระบบคุณภาพตามที่กำหนด

มาตรฐาน 1000

นอกจากนี้ยังมีชุดมาตรฐานอื่นๆ ที่จัดทำโดยองค์การมาตรฐานสากล เช่น ชุด ISO 10000

- ISO 10005 เป็นคำแนะนำสำหรับวางแผนประกันคุณภาพ

- ISO 10011 เป็นคำแนะนำสำหรับการตรวจประเมินระบบคุณภาพ ตลอดจนชุดมาตรฐานหมายเลขอื่นๆ เช่น ISO 14000 เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000

มาตรฐาน ISO 14000 เป็นมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Standard) ที่พัฒนาขึ้นมาโดยคณะกรรมการด้านเทคนิค 207 (Technical Committee TC 207) แห่งองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) เมื่อเดือนกันยายนปี 2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรต่างๆ จัดระบบในการรักษา ควบคุม

และปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการป้องกันสุขภาพอนามัยของมนุษย์ (Human Health) โดยมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและลดมลพิษที่ต้นเหตุโดยมุ่งความสนใจไปที่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impacts) ที่มีหรืออาจมี (Potential) ซึ่งเกิดจากกิจกรรม กระบวนการผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ ขององค์การ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการได้มาของวัตถุดิบ การออกแบบ การวิจัย และพัฒนา การผลิต การส่งมอบ การนำไปใช้งานที่ได้ตามวัตถุประสงค์ การนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเลี่ยงการใช้สารเคมีที่มีอันตราย ซึ่งถือว่าเป็นระบบจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีประสิทธิภาพมากกว่าการปล่อยให้มลพิษเกิดขึ้นแล้วจึงค่อยคิดแก้ไขประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานประเภท P-Member ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของ ISO/TC 207 มาตั้งแต่ต้น ซึ่งรวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นการประชุม และการกำหนดข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO) องค์การสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก (WTO) และอื่นๆ

รัฐบาลไทยได้ตระหนักว่ามาตรฐานหรือข้อตกลงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม บางมาตรฐานเมื่อนำไปปฏิบัติโดยสมัครใจอาจก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า (Barrier Trade) หรือแปลงสภาพจากมาตรฐานเชิงสมัครใจกลายเป็นมาตรฐานที่มีแรงกดดัน ภาคการผลิตของประเทศไทยต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศอีกมาก ในที่สุดประเทศไทยตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบได้ในภายหลัง ดังนั้นประเทศไทยต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกตั้งแต่ต้น ศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ศึกษาจุดอ่อนจุดแข็งของประเทศไทยเพื่อปรับตัวให้ทันกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังต้องแสดงให้เห็นประชาคมโลกเห็นว่าประเทศไทยมีความจริงจังด้านนโยบาย และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยภาครัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบายต่างๆ เช่น

- ลดและยกเลิกการใช้สาร CFCs ที่ทำลายชั้นบรรยากาศของโลก
- การแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมและกำหนดให้ผู้ผลิตในประเทศติดป้ายฉลากสีเขียว (Green Dot) เพื่อเป็น

การแสดงถึงผู้ผลิตรับผิดชอบบรรจุภัณฑ์สินค้านั้นๆ สามารถนำไปผ่านกรรมวิธีการผลิตใหม่ (Recycle) หรือสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือมีกรรมวิธีในการกำจัดสารปนเปื้อนที่เป็นอันตรายอย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช แหล่งน้ำและไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

- โครงการรณรงค์ประหยัดพลังงานของสำนักงานพัฒนาพลังงานแห่งชาติ (สพช.) โครงการรณรงค์การลดปริมาณขยะ มลพิษทางน้ำ และมลพิษทางอากาศของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- ออกกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 56 และ 79 ได้กำหนดให้ทุกคนและหน่วยงานมีหน้าที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด

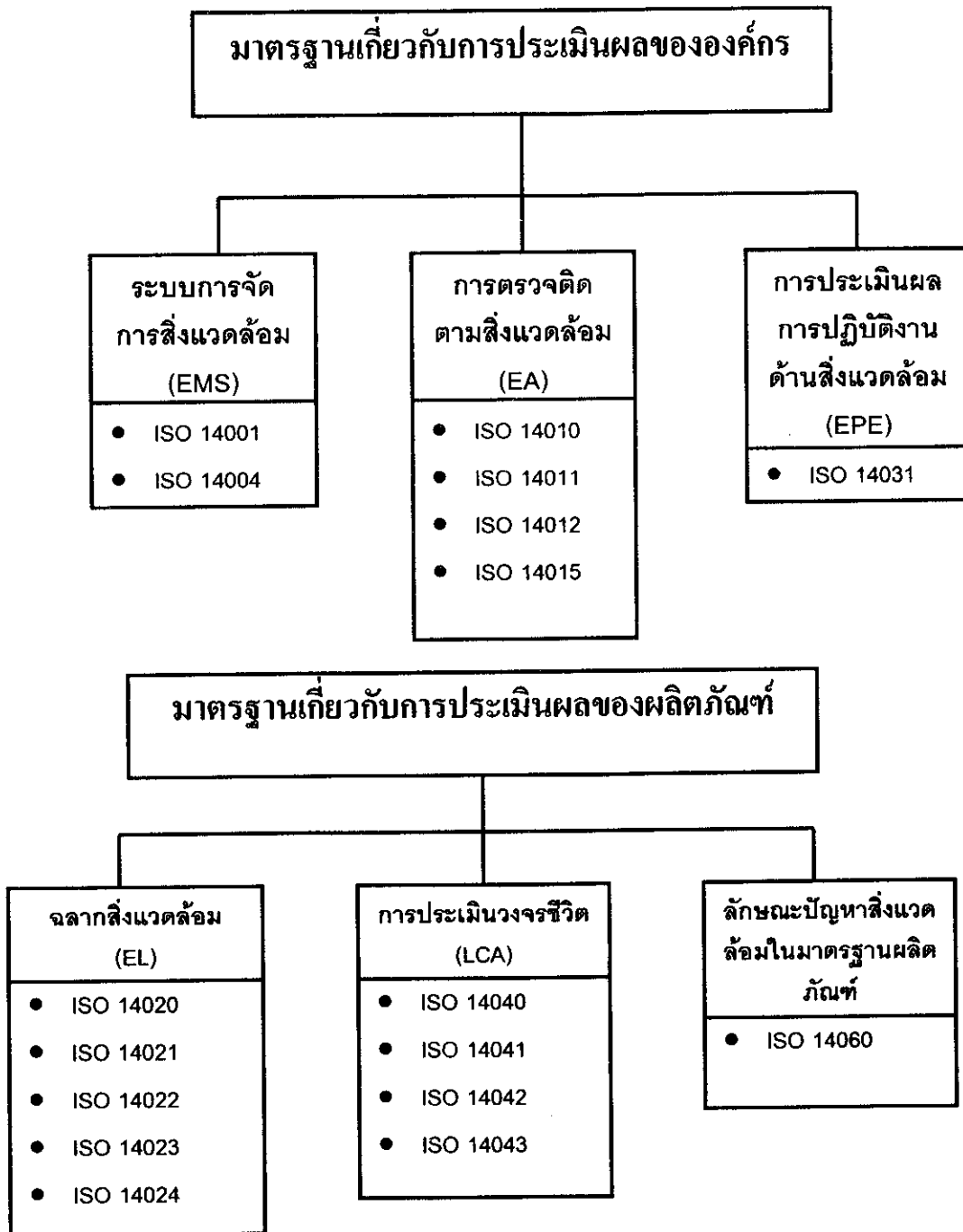
มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ประกอบด้วยกลุ่มของมาตรฐานที่เป็น
การประเมินผล (Evaluation) เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 การประเมินผลขององค์กร (Organization Evaluation)

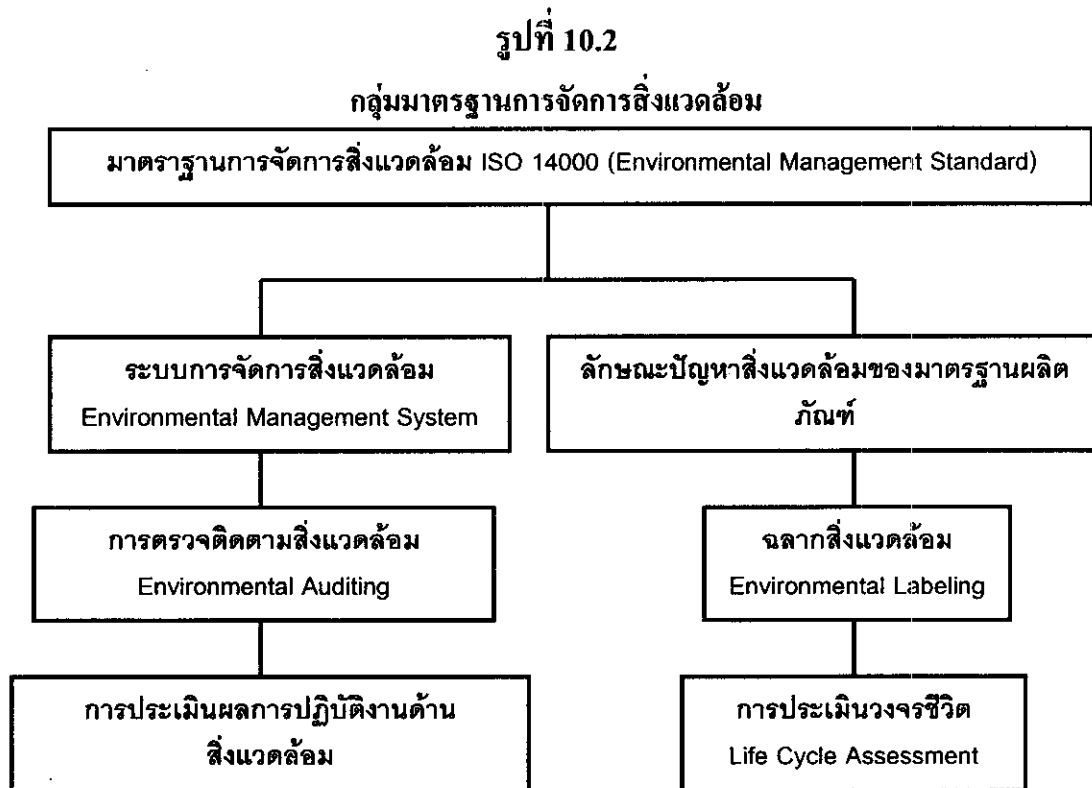
กลุ่มที่ 2 การประเมินผลของผลิตภัณฑ์ (Product Evaluation)

รูปที่ 10.1

มาตรฐานเกี่ยวกับการประเมินผลขององค์กรและผลิตภัณฑ์

มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ประกอบด้วยข้อกำหนด 6 ข้อใหญ่ ดังรูปที่ 10.2 คือ ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การตรวจติดตามสิ่งแวดล้อม การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ฉลากสิ่งแวดล้อมและการประเมินวงจรชีวิต

มาตรฐาน ISO 14000 เป็นมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management Standard หรือ EMS) ซึ่งได้กำหนดให้ ถือเป็นกรอบการทำงานที่ทุกองค์กรต้องปฏิบัติตาม และถูกตรวจติดตามเพื่อผ่านการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14002 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมว่าด้วยแนวทางที่เป็นข้อพิจารณาพิเศษสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดกลาง (Small and Medium Enterprise: SMEs) ในขณะที่ ISO 4001 เหมาะสำหรับการนำไปใช้กับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากกว่า

ISO 14004 เป็นแนวทางทั่วไปสำหรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14010 เป็นแนวทางสำหรับการตรวจติดตามสิ่งแวดล้อม

ISO 14011 เป็นแนวทางสำหรับการเขียนวิวัฒนาการตรวจติดตามไว้เป็นเอกสาร

ISO 14012 เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับเกณฑ์ว่าด้วยคุณสมบัติสำหรับผู้ตรวจติดตามด้านสิ่งแวดล้อมของระบบ เป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งผู้ตรวจติดตามสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรและนอกองค์กร

โดยที่คุณสมบัติของผู้ตรวจติดตามสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรจะมีเกณฑ์ที่เข้มงวดน้อยกว่า ผู้ตรวจติดตามภายนอกองค์กร ซึ่งขึ้นอยู่กับ (1) ความรวดเร็วในการพัฒนาของผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องภายในองค์กร และ(2) ขนาด ลักษณะ ความซับซ้อนและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขององค์กร

ISO 14015 เป็นแนวทางสำหรับการตรวจประเมินของสถานที่ตั้ง (Site Assessment) ขององค์กรในกรณีที่มีการซื้อขาย (Transaction) หรือประกอบการตัดสินใจทางธุรกิจโดยการบ่งชี้ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสถานที่ตั้ง หรือองค์กรนั้น รวมถึงระบุถึงผลกระทบที่เกิดกับธุรกิจ

ISO 14031 เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม เป็นมาตรฐานที่ใช้สนับสนุน ISO 14001 และ ISO 14004 เพื่อช่วยให้องค์กรมีกระบวนการและเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้องค์กรสามารถทำการวัด วิเคราะห์ ตรวจติดตามรายงาน และส่งสารผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้สำหรับผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่

มาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมฉลากสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ISO 14020 ISO 14021 ISO 14022 ISO 14023 และ ISO 14024 ดังนี้

ISO 14020 หลักการทั่วไปว่าด้วยฉลากสิ่งแวดล้อม และการประกาศมาตรฐานในกลุ่ม ISO 14020 ได้แบ่งตามชนิดของฉลากสิ่งแวดล้อมดังนี้

- ฉลากสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 1 (Type Labeling) เป็นฉลากสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการรับรองโดยบุคคลที่ 3 ซึ่งเป็นไปอย่างสมัครใจ (Third Party Voluntary Environmental Labeling) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณามากกว่า 1 อย่าง ซึ่งใช้มาตรฐาน ISO 14024 เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

- ฉลากสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 2 (Type II Labeling) เป็นฉลากสิ่งแวดล้อมที่รับรองจากการประกาศด้วยตนเอง หรือบุคคลที่ 1 (First Party-Environmental Self-Declarations) ซึ่งใช้มาตรฐาน ISO 14021, ISO14022, ISO14023 เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

- ฉลากสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 3 (Type III Labeling) เป็นฉลากสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการรับรองโดยบุคคลที่ 3 ที่ไม่มีการวางเงื่อนไขไว้ โดยใช้มาตรฐาน ISO 14025 เป็นแนวทางการปฏิบัติ ปัจจุบันนี้คณะกรรมการได้ให้ความเห็นชอบที่เปลี่ยนจากมาตรฐาน ISO 14025 เป็นเพียงรายงานด้านเทคนิค

ISO 14040 เป็นมาตรฐานประเมินวงจรชีวิต หรือที่เรียกว่าการวิเคราะห์ห่วงจรชีวิต (Life-Cycle Analysis หรือ LCA) ของผลิตภัณฑ์เป็นเทคนิคที่ใช้ในการประเมินลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นไปได้

ISO 14041 ว่าด้วยการกำหนดเป้าหมาย ขอบข่ายและการวิเคราะห์บัญชีรายการในวงจรชีวิต ที่เกี่ยวกับการประเมินวงจรชีวิตสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14042 ว่าด้วยการประเมินผลกระทบของวงจรชีวิตที่เกี่ยวกับการประเมินวงจรชีวิต สำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14043 ว่าด้วยการแปลงผลวงจรชีวิตสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14060 เป็นมาตรฐานที่ต้องการให้ผู้รับผิดชอบในการเขียนของผลิตภัณฑ์มีแนวทางในการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทั้งนี้เนื่องจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

มาตรการสิ่งแวดล้อม

มาตรการสิ่งแวดล้อมทำให้ประเทศคู่ค้าต้องปฏิบัติตามผู้ประกอบการมีภาระต้นทุนเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มว่ากฎระเบียบใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจะถูกทยอยทำออกมาใช้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นมาตรการสิ่งแวดล้อมได้ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันศึกษากฎระเบียบและเตรียมปรับการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนดเพื่อ (1) ปรับมาตรฐานการผลิตสินค้า

ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการค้าโลก (2) รักษาตลาดการส่งออก (3) ยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตคนไทย และมีส่วนช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมโลก

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นความวิตกกังวลของธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป (EU) ได้ทำมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้กับสินค้าที่วางจำหน่ายในประเทศของตน ทั้งสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อลดผลการกระทบอันเนื่องมาจากกระบวนการผลิตหรือการใช้สินค้า มาตรการสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศพัฒนาแล้วนำมาใช้กับการค้าระหว่างประเทศได้แก่ มาตรฐาน GRI ระเบียบว่าด้วยการกำจัดเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ สมุดปกเขียวว่าด้วยนโยบายสินค้าครบวงจร และกฎหมาย Home Appliance Recycling รายละเอียดโดยสรุปดังต่อไปนี้

มาตรฐาน GRI

เป็นมาตรฐานที่ UNEP และองค์กร CERES ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ไม่มุ่งหวังกำไร ภายใต้อาณัติของกรีนพีซและองค์กรในสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับสังคม แรงงาน ศาสนา และสิ่งแวดล้อม ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรายงานประจำปีด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับรายงานด้านเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรต่างๆทั้งที่เป็นรัฐบาลและเอกชนตามกรอบดัชนีชี้วัดที่กำหนดขึ้น

ปัจจุบันผู้ประกอบการในประเทศต่างๆ เช่น แคนาดา ญี่ปุ่น เยอรมนีและสหรัฐอเมริกา เริ่มจัดทำรายงานประจำปีด้านสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามมาตรฐาน GRI เป็นการดำเนินการตามความสมัครใจ ประเทศสหรัฐอเมริกามีผู้ประกอบการในธุรกิจ 4 ประเภทคือ ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ และเยื่อกระดาษได้จัดทำรายงานตามมาตรฐาน GRI แล้ว

ระเบียบว่าด้วยการกำจัดเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ (Waste from Electrical and Electronic Equipment: WEEE) ของสหภาพยุโรป

E-Waste หรือ Electronic waste เป็นเศษเหลือทิ้งของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ (มี E-Waste มากที่สุด) ตู้เย็น เตารีดไฟฟ้า เป็นต้น การกำจัดเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้ส่วน

ใหญ่ทำขึ้นจากแร่ธาตุหรือวัสดุที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตคนและสัตว์ ตลอดจนอาจก่อให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมได้ ถ้าหากมีนำ E-waste ไปกำจัดอย่างไม่ถูกวิธี เนื่องจากในเศษทิ้งเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีสารตะกั่วที่มีฤทธิ์ทำลายระบบประสาท การหมุนเวียนโลหิต การทำงานของไตมีสารปรอทที่มีฤทธิ์ทำลายสมอง และมี Hexavalent Chromium ที่มีฤทธิ์ทำลายระบบหายใจเป็นต้น

สหภาพยุโรป (EU) ได้กำหนดให้ผู้ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อจำหน่ายตลาด EU จัดระบบการจับเก็บและทำลายซากผลิตภัณฑ์เหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดอายุการใช้งาน เพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจมีต่อสิ่งแวดล้อม EU โดยจะเริ่มมีผลบังคับใช้ 1 มกราคม 2547 ในอนาคต EU ได้กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งไปจำหน่ายประเทศ EU ต้องใช้วัสดุที่มีโซโลหะหนักที่เป็นอันตราย โดยจะเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551

สมุดปกเขียวว่าด้วยนโยบายสินค้าครบวงจร

สมุดปกเขียวว่าด้วยนโยบายสินค้าครบวงจร (Green Paper on Integrated Product Policy: IPP) ของสหภาพยุโรปเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสนับสนุนการผลิต และการใช้สินค้าที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม (Green Product) สำคัญของมาตรการดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสินค้า โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมตลอดอายุของผลิตภัณฑ์ คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission: EC) มีมติเห็นชอบในหลักการของ IPP เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544

มาตรการดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าของหลายประเทศที่ระดับการพัฒนาคุณภาพสินค้า และเทคโนโลยีการผลิตไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่ EU กำหนด สำหรับประเทศไทยสินค้าที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากมาตรการนี้ได้แก่ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ อาหาร เฟอร์นิเจอร์ และเครื่องกีฬา

กิจกรรมที่ 6

ให้นักศึกษาหาข้อมูลมาตรการสิ่งแวดล้อมของประเทศต่างๆ เพื่อประกอบในการทำ
ธุรกิจระหว่างประเทศ

มาตรการติดป้ายฉลากสินค้าเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สหภาพยุโรป (EU) สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศพัฒนาแล้ว ได้นำข้ออ้างเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่ง และนิยมนำมาใช้กับเวทีการค้าระหว่างประเทศ วัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมในประเทศของตน (2) เป็นข้อกำหนดให้ประเทศคู่ค้าต้องปฏิบัติ (3) รักษาสภาพแวดล้อมโลก เป็นต้น

ปัจจุบันกระแสความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมของโลกมีความรุนแรงมากขึ้น ผู้บริโภคหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทยต่างให้ความสำคัญของไทยต่างให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายหรือติดฉลากที่รับรองว่าเป็นสินค้าที่เป็นสินค้าที่ผลิตโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแทนการซื้อสินค้าประเภทเดียวกันที่มีติดฉลาก พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวทำให้ผู้ส่งออกของไทยจำเป็นต้องเร่งศึกษากฎระเบียบและให้ความสำคัญกับการติดฉลากให้ถูกต้อง เพื่อให้สินค้าไทยเป็นที่ยอมรับและสามารถแข่งขันได้ดีขึ้นในเวทีการค้าโลก

มาตรการติดป้ายฉลากสินค้าเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ครอบคลุมถึงการติดฉลากบนสินค้า การติดฉลากเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีหลายประเภทที่สำคัญได้แก่ ฉลาก Green Dot ฉลาก Dolphin-Safe ฉลากสินค้า GMOs ฉลาก FSC และฉลาก Eco-Label เป็นต้น

ฉลากเขียวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Green Dot)

ปัจจุบันผู้บริโภคในประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญมากขึ้นสำหรับการเลือกซื้อที่ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บรรรภัณฑ์ของสินค้าที่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า

ฉลาก Green Dot หรือฉลากเขียวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นการแสดงถึงผู้ผลิตรับผิดชอบบรรรภัณฑ์สินค้านั้น สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ (Reuse) หรือสามารถนำไปผ่านกระบวนการผลิตใหม่ (Recycle) หรือมีกรรมวิธีในการกำจัดสารปนเปื้อนที่เป็นอันตราย (Hazardous Waste) อย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์ สัตว์ พืช ดิน แหล่งน้ำและรวมทั้งไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวมอีกด้วย

ฉลาก Green Dot มีสัญลักษณ์เป็นรูปลูกศรโค้งบรรจุอยู่ในวงกลม บริษัท Duales System Deutschland (DSD) เป็นบริษัทเอกชนที่กำหนดสัญลักษณ์ดังกล่าวเมื่อปี 2534 บริษัทนี้ได้รับสิทธิจากรัฐบาลเยอรมนีให้ตรวจมาตรฐานและระบบจัดการบรรจุภัณฑ์เหลือใช้ของสินค้าต่างๆ ที่วางจำหน่ายในประเทศเยอรมนี

บริษัทผู้ผลิต ผู้บรรจุหีบห่อสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าที่ติดป้ายฉลาก Green Dot ต้องจ่ายค่าธรรมเนียม (License Fee) ได้แก่ DSD ตามอัตราที่ประเมินจากปริมาณ ประเภทของวัสดุและน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บนี้จะถูกนำไปใช้ในการจัดการบรรจุภัณฑ์เหลือใช้ต่อไป ดังนั้นฉลาก Green Dot จึงเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงว่าสินค้านี้ได้รับการคิดชดเชยค่าใช้จ่ายในการจัดการกับบรรจุภัณฑ์เหลือใช้ไว้ล่วงหน้าแล้ว

ประเทศต่างๆ ในยุโรปเริ่มยอมรับ และนำระบบการดูแลจัดการและกำจัดบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวของ DSD มาใช้อย่างแพร่หลาย ปี 2539 ประเทศต่างๆ ในกลุ่มสหภาพยุโรปได้ร่วมกันจัดตั้งหน่วยงานกลางขึ้นมีชื่อว่า Packaging Recovery Organization Europe (PRO Europe) ทำหน้าที่ให้สิทธิแก่บริษัทเอกชนในประเทศที่ต้องการใช้ระบบ Green Dot ในการควบคุมและดูแลกรรมวิธีกำจัดบรรจุภัณฑ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์กลางที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น

ปัจจุบันในประเทศในยุโรปที่ยอมรับการใช้ฉลาก Green Dot รวมทั้งสิ้น 11 ประเทศได้แก่ สหราชอาณาจักร ไอร์แลนด์ ฝรั่งเศส โปรตุเกส สวีเดน สเปน เยอรมนี ลักเซมเบิร์ก เบลเยียม อิตาลีและออสเตรีย

ข้อกำหนดและสาระสำคัญการติดฉลาก Green Dot โดยสรุปมีดังนี้

- การติดฉลาก Green Dot เป็นการดำเนินการตามความสมัครใจ มิใช่เป็นข้อบังคับ ปัจจุบันการติดฉลาก Green Dot เป็นที่นิยมเลือกซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น เช่น ผู้บริโภคใน เยอรมนี ส่วนใหญ่จะเลือกซื้อสินค้าที่ติดฉลาก Green Dot
- ผู้ผลิตสามารถติดฉลาก Green Dot ในบริเวณใดของสินค้าก็ได้ที่ผู้บริโภคสามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น ติดบนตัวบรรจุภัณฑ์ติดฉลากสินค้าเป็นต้น
- ผู้ผลิตและผู้ส่งออกรายใดที่ต้องการขอติดฉลาก Green Dot สามารถติดต่อบริษัทที่เป็นผู้ดูแล การขอติดฉลาก Green Dot ในแต่ละประเทศได้ เช่น บริษัท DSD ของ เยอรมนี บริษัท Eco-Emballage ของฝรั่งเศส เป็นต้น

- ค่าธรรมเนียมในการติดฉลาก Green Dot ขึ้นอยู่กับชนิดของวัสดุที่ทำบรรจุภัณฑ์ เช่น กระดาษซึ่งเป็นวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย จะมีค่าธรรมเนียมถูกกว่าพลาสติกซึ่งเป็นวัสดุที่ย่อยสลายได้ยากกว่า

ฉลาก Dolphin-Safe

เป็นการรับรองว่าผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าที่ติดฉลากนี้ใช้วัตถุดิบปลาทูน่าที่จับด้วยวิธีการที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อปลาโลมาที่มักอาศัยรวมอยู่ในบริเวณเดียวกับปลาทูน่าบางชนิด ฉลาก Dolphin-Safe เป็นฉลากที่สถาบัน Earth Island ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นสถาบันที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมงานด้านการพัฒนาสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกา ร่วมกันจัดทำขึ้นในปี 2533

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกปลาทูน่ากระป๋องอันดับหนึ่งในตลาดสหรัฐอเมริกาและต้องพึงพาวัตถุดิบปลาทูน่านำเข้าจากต่างประเทศจะต้องติดฉลาก Dolphin Safe บนกระป๋องหรือบรรจุภัณฑ์ปลาทูน่า ก่อนส่งออกไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาต้องมีใบรับรองจากผู้จำหน่ายวัตถุดิบปลาทูน่าด้วย โดยใบรับรองดังกล่าวต้องชี้แจงรายละเอียดเช่น ชนิดของปลาทูน่า ระบุถึงวิธีการจับที่ไม่เป็นอันตรายต่อปลาโลมาตามมาตรฐานของ Dolphin Safe ปัจจุบันผู้ผลิตปลาทูน่ากระป๋องของสหรัฐฯ และประเทศอื่นๆที่ส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังสหรัฐฯ สามารถติดฉลาก Dolphin Safe ได้เองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ภายใต้การควบคุมดูแลของสถาบัน Earth Island นอกจากนี้เจ้าหน้าที่จากสถาบัน Earth Island จะสุ่มตรวจโรงงานผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องอย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบให้การติดฉลาก Dolphin-Safe ของผู้ผลิตเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดวิธีการจับปลาทูน่าเพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าส่งออกจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ และติดฉลาก Dolphin-Safe นั้น สถาบัน Earth Island ให้รายละเอียด และกำหนดวิธีการจับปลาทูน่าต้องปฏิบัติดังนี้

- วัตถุดิบปลาทูน่าได้จากการทำประมงปลาทูน่านอกเขตมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออก (ETP) ให้ใช้หลักเกณฑ์ เช่นเดียวกับการทำประมงในเขต ETP คือห้ามใช้เรือไทยที่ติดอวนล้อมในกรณีที่ใช้เรือประมงติดอวน ต้องให้กัปตันเรือและผู้สังเกตการณ์บนเรือประมงเป็นผู้ออกไปรับรองว่าการทำประมงปลาทูน่าดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อปลาโลมาที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น

- เขตมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออก (Eastern Tropical Pacific Ocean: ETP) ซึ่งเป็นเขตที่ปลาทูน่าอาศัยอยู่ชุกชุม และเป็นแหล่งอาศัยของปลาโลมาเป็นจำนวนมาก ห้ามการจับด้วยอวนล้อม (Purse Sein Nets) อย่างไรก็ตามก็วัดดูจับปลาทูน่าที่จับจากเขตมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออก (ETP) หากมีความจำเป็นต้องจับด้วยอวนล้อม สามารถติดฉลาก Dolphin Safe ได้ โดยมีเงื่อนไขดังนี้ (1) เรือประมงระบบอวนล้อมต้องเป็นชนิดและขนาดที่กระทรวงพาณิชย์ของสหรัฐกำหนดและสอดคล้องกับ International Dolphin Conservation Program เพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อปลาโลมา (2) ต้องมีใบรับรองจากกัปตันเรือและผู้สังเกตการณ์ที่อยู่ประจำบนเรือประมง ซึ่งเป็นบุคคลที่ผ่านการรับรองจากองค์กรที่กระทรวงพาณิชย์ของสหรัฐยอมรับเช่น International Dolphin Conservation Program เป็นต้น ให้การรับรองว่าการจับปลาทูน่าไม่มีปลาโลมาติดมาด้วย หรือหากมีปลาโลมาติดมาด้วย ปลาโลมาไม่ได้รับบาดเจ็บ

- วัดดูจับปลาทูน่าที่ได้จากการทำประมงด้วยวิธีการอื่นนอกเหนือจากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และเป็นการทำประมงที่กระทรวงพาณิชย์ของสหรัฐฯ ได้ระบุว่าวิธีการดังกล่าวอาจทำให้ปลาโลมาได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ดังนั้นการประมงปลาทูน่าต้องให้กัปตัน หรือผู้สังเกตการณ์ที่อยู่บนเรือประมงเป็นผู้ออกใบรับรองยืนยันว่า การทำประมงนั้น ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อปลาโลมา

ฉลากสินค้า GMO

ปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถระบุว่าการบริโภคสินค้าที่ปนเปื้อน GMO ระดับเท่าใดจึงจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคระยะยาว ดังนั้นมาตรฐานในด้านความปลอดภัยของสินค้า GMO ในแต่ละประเทศจึงมีความแตกต่างกันไป

สินค้า GMO หมายถึงสินค้าที่ได้จากพืชหรือสัตว์ที่ใช้วิทยาการสมัยใหม่ในการตัดแต่งหรือปรับปรุงพันธุกรรม (Genetic Modified Organism) เพื่อให้ได้ลักษณะทางพันธุกรรมที่มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่ต้องการ

สำหรับประเทศที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อน GMO ได้นำมาตรการว่าด้วยการปิดฉลากสินค้า GMO มาบังคับใช้ จุดประสงค์เพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้บริโภค ในทางตรงกันข้ามประเทศที่เป็นผู้ผลิตและปลูกพืช GMO ไม่ต้องการให้มีการบังคับใช้ข้อกำหนดว่าด้วยการปิดฉลากสินค้า GMO ที่เข้มงวดเกินไป

ข้อกำหนดการปิดฉลาก GMO ของประเทศต่างๆมีดังนี้

- ประเทศญี่ปุ่นมีข้อกำหนดใน Notification No. 517 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2543 รายละเอียดสำคัญคือได้กำหนดให้อาหาร 24 รายการที่มีส่วนผสมของ GMOs เกินกว่าร้อยละ 5 ขึ้นไปต้องปิดฉลาก GMO เช่นข้าวโพด และผลิตภัณฑ์จากข้าวโพด เต้าหู้ ซีอิ๊ว และถั่วเหลือง

- สหภาพยุโรป (EU) ได้กำหนดให้อาหารทุกชนิดรวมทั้งสารปรุงแต่งอาหารที่มีส่วนผสมของ GMO เกินกว่าร้อยละ 1 ขึ้นไปต้องปิดฉลาก GMO โดยสหภาพยุโรปได้ระบุในข้อกำหนด Commission Regulation (EC) No. 50/2000 ลงวันที่ 10 มกราคม 2543 สินค้าที่ต้องปิดฉลาก GMO ได้แก่ข้าวโพด เมล็ดข้าวโพด แป้งข้าวโพด มะเขือเทศและถั่วเหลืองเป็นต้น

ประเทศผู้ผลิตและปลูกพืช GMO ที่สำคัญของโลกคือ แคนาดา สหรัฐอเมริกา และอาร์เจนตินา ทั้ง 3 ประเทศมีพื้นที่เพาะปลูกพืช GMO ทั่วโลก พืช GMO ที่เพาะปลูกมากที่สุด และรองลงมาคือถั่วเหลือง ข้าวโพดและฝ้าย

ผลกระทบ ตัดฉลากผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอ ปัจจุบันมีหลายประเทศกำหนดให้มีการซื้อขายอาหารที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม (Genetically Modified Organism: GMO) ต้องติดฉลากเพื่อให้ผู้บริโภคทราบไม่ใช่อาหารที่ได้จากวิธีปกติธรรมชาติที่เรียกว่า Substantial Equivalence หลายประเทศให้ความสำคัญกับการติดฉลากสินค้าจีเอ็มโอ และห้ามการนำเข้าสินค้าจีเอ็มโอ ประเทศเหล่านี้มีกฎหมายกำหนดให้สินค้านำเข้าและสินค้าภายในประเทศทุกชนิดต้องมีการติดฉลากบอกให้ชัดเจนว่ามีสินค้าจีเอ็มโอหรือไม่ เช่นกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป อิสราเอล เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น เม็กซิโก อัลจีเรีย ฮองกง กรีซ ออสเตรเลีย บราซิล นอร์เวย์ นิวซีแลนด์ ปาราไกว โปรแลนด์ รัสเซีย ซาอุดีอาระเบีย ฟิลิปปินส์ สวิตเซอร์แลนด์ และได้หวันเป็นต้น

สาเหตุที่ประเทศต่างๆตื่นตัวติดฉลากจีเอ็มโอ เนื่องจากแรงกดดันจากกระแสทั้งในและต่างประเทศ กล่าวคือปัจจุบันหลายประเทศออกกฎหมายบังคับการติดฉลากสินค้าอาหารบางประเภทและประเทศคู่ค้าบางรายระบุเงื่อนไขในการติดฉลาก รับรองว่าสินค้าอาหารลือนั้นปลอดภัยจากการตัดแต่งพันธุกรรม โดยผู้ที่รับรองฉลากนั้นต้องเป็นหน่วยงานของราชการเท่านั้น ซึ่งสาเหตุที่หลายประเทศระบุให้มีการติดฉลากสินค้าอาหารตัดแต่งพันธุกรรมเนื่องจากได้รับแรงกดดันเกี่ยวกับความปลอดภัยของการบริโภคสินค้าอาหารตัดแต่งพันธุกรรม

สหรัฐอเมริกาได้รับผลกระทบจากการติดฉลากจีเอ็มโอ การส่งออกข้าวโพดและถั่วเหลืองของสหรัฐอเมริกาไปยังสหภาพยุโรปลดลงตั้งแต่ปี 2542-2543 เนื่องจากตลาดสหภาพยุโรปทั้ง 15

ประเทศได้ยับยั้งการนำเข้าสินค้าตัดแต่งพันธุกรรมจากสหรัฐฯ นอกจากนี้สหรัฐฯยังสูญเสียตลาดเกาหลี และญี่ปุ่น สาเหตุจากประเทศเหล่านี้เริ่มรณรงค์การติดฉลากอาหารจีเอ็มโอ

ติดฉลากจีเอ็มโอผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารไทย อุตสาหกรรมอาหารจัดเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงในด้านการส่งออก เนื่องจากปัจจัยพื้นฐานในประเทศไทยยังเอื้ออำนวยต่อการผลิตสินค้าประเภทอาหาร ได้แก่ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในเรื่องฝีมือแรงงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของวัตถุดิบ ตลอดจนผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์และความชำนาญเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ ผู้ส่งออกสินค้าประเภทอาหารไทยเป็นที่ยอมรับในระดับโลก เช่น คุณภาพสินค้าตรงตามต้องการ ผู้ซื้อ การส่งมอบสินค้าตรงต่อเวลา

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการถูกระบุว่าสินค้าส่งออกปนเปื้อนสินค้าตัดแต่งพันธุกรรม เช่น มีนาคม 2543 รัฐบาลซาอุดีอาระเบียระงับการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องจากไทย โดยให้เหตุผลว่าน้ำมันถั่วเหลืองที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาจากถั่วเหลืองตัดแต่งพันธุกรรมและได้ยกเลิกการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องจากไทย หลังจากเกิดเหตุการณ์นี้ผู้ส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไทยต้องมีประกาศนียบัตรรับรองว่าสินค้าของตนปลอดจีเอ็มโอ เพื่อให้มั่นใจว่าสินค้าไม่มีจีเอ็มโอ

รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการส่งออกสินค้าอาหารของโลกสำหรับภูมิภาคเอเชียหรือเป็นซูเปอร์มาร์เกตของโลก และคาดหมายว่าในอนาคตประเทศคู่ค้าจำนวนมากจะนำประเด็นการติดฉลากสินค้าตัดแต่งพันธุกรรมนี้มาเป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้าทางด้านสุขอนามัยอีกมาตรการหนึ่ง ดังนั้นรัฐบาลต้องดำเนินนโยบายการค้าให้ต่างประเทศมีความเชื่อมั่นว่าไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดจากการตัดแต่งพันธุกรรม

ดังนั้นหน่วยงานของรัฐต้องเร่งออกข้อกำหนดในการติดฉลากสินค้าอาหารตัดแต่งพันธุกรรมทั้งสินค้าอาหารที่ส่งออกและนำเข้า รัฐบาลต้องมีบทบาทมากขึ้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการติดฉลากสินค้าจีเอ็มโอ รัฐบาลต้องให้ข้อกำหนดต่างๆที่เป็นมาตรฐานสากลในเรื่องเกี่ยวกับฉลากสินค้าตัดแต่งพันธุกรรม โดยรัฐบาลต้องติดตามอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ประชาสัมพันธุ์ให้ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องทราบข้อมูลและเอกชนได้ปฏิบัติให้ถูกต้องเช่นได้คัดแยกวัตถุดิบเพื่อให้ได้แหล่งผลิตที่ปลอดการตัดแต่งพันธุกรรม ซึ่งทำให้ไทยไม่มีปัญหาในการส่งออกสินค้าอาหารในอนาคต

ฉลากสินค้า FSC

เป็นการปิดฉลากสินค้าเพื่อยืนยันว่าไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ มิได้มาจากการทำลายป่าธรรมชาติเพิ่มขึ้นและยืนยันว่าไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ซึ่งปิดฉลาก FSC (Forest Stewardship Council) นี้ใช้ไม้จากป่าธรรมชาติ หรือแปลงปลูกป่าที่มีการจัดการป่าอย่างถูกต้องตามหลักการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

องค์กร FSC เป็นองค์กรของเอกชนภายใต้ความร่วมมือของกลุ่มต่างๆจากทั่วโลก เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม ผู้ค้าไม้ ผู้ผลิตสินค้าจากไม้ กลุ่มชนพื้นเมือง และองค์กรผู้ให้การรับรองไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้จะทำหน้าที่ตรวจสอบให้การรับรอง และติดฉลาก FSC บนไม้และผลิตภัณฑ์ไม้

ฉลากสินค้า Eco-Label

เป็นฉลากที่กำหนดขึ้นโดยประเทศในแถบยุโรปทั้งที่อยู่ในกลุ่มสหภาพยุโรป และนอกกลุ่มสหภาพยุโรป เพื่อรับรองว่าผลิตภัณฑ์ติดฉลากนี้ (ยกเว้นเภสัชภัณฑ์ อาหาร เครื่องดื่ม) มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมตลอดอายุผลิตภัณฑ์ เริ่มตั้งแต่ขั้นต้นตอนเตรียมวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การบรรจุหีบห่อ การใช้งานจนถึงการจัดการกับกากเหลือใช้ ปัจจุบันประเทศที่ปิดฉลาก Eco-Label คือ ประเทศสมาชิกกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ทั้ง 15 ประเทศรวมทั้งไอซ์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ และสวิตเซอร์แลนด์

กิจกรรมที่ ๑

ให้นักศึกษาหารายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการติดป้ายฉลากสินค้าเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศต่างๆ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป ฯลฯ

มาตรฐานการจ้างงาน

มาตรฐานการจ้างงาน (Social Accountability 8000 หรือ SA 8000) เป็นมาตรฐานการจ้างงานของกิจการทั่วไป ซึ่งได้นำระบบการตรวจสอบและระบบการจัดการด้านคุณภาพสินค้าและบริการของ ISO 9000 เป็นพื้นฐาน โดยได้เพิ่มสาระสำคัญของประสิทธิภาพการทำงานที่กำหนดไว้ในลักษณะเกณฑ์ขั้นต่ำรวมไว้ด้วย

SA 8000

เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยองค์การ Council of Economic Priorities Accreditation Agency (CEPAA) ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของกิจการต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรฐานในการจ้างงาน SA 8000 เกิดขึ้นเนื่องจาก (1) ปัจจุบันการค้าเสรีการค้าระหว่างประเทศประเทศต่างๆ ให้ความสนใจประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและการจ้างงานเพิ่มขึ้น (2) เป็นข้อกำหนดประการหนึ่งเพื่อกีดกันสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะการจ้างงานอยู่ในระดับที่ไม่เป็นที่ยอมรับ (3) เป็นข้ออ้างเกี่ยวกับ Non-Tariff Barriers ของประเทศผู้นำเข้าหลายประเทศ และ (4) ประเทศผู้ส่งออกมีความแตกต่างกันด้านมาตรฐานแรงงาน ดังนั้นองค์การ Council of Economic Priorities Accreditation Agency (CEPAA) จึงได้กำหนดมาตรฐานการจ้างงานที่เป็นสากลขึ้น จุดประสงค์เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ การออกใบรับรองมาตรฐาน SA 8000 ผู้ออกใบรับรองต้องปรึกษาและทำการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สหภาพการค้า และลูกจ้างเป็นต้น

ผู้ประกอบการธุรกิจระหว่างประเทศต้องอนุญาตให้คนงาน หน่วยงานและกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องสามารถร้องเรียนไปยังหน่วยงานผู้ออกใบรับรองในกรณีผู้ประกอบการธุรกิจระหว่างประเทศกระทำผิดกฎหมาย SA 8000 เพื่อให้หน่วยงานที่ออกใบรับรองมาตรฐาน SA 8000 ทบทวนและตรวจสอบใบรับรองมาตรฐาน SA 8000 ใหม่อีกครั้ง มาตรฐาน SA 8000 มีหลักการสำคัญเพิ่มเติมจาก ISO 9000 รวมทั้งสิ้น 9 ประการดังนี้

- ธุรกิจที่นำมาตรฐาน SA 8000 มาใช้ต้องจัดให้มีระบบการจัดการที่เอื้ออำนวย และสอดคล้องกับข้อกำหนดของระบบเช่น ต้องกำหนดนโยบายของบริษัท การทบทวนนโยบาย กำหนดผู้รับผิดชอบในการนำระบบเข้ามาใช้ การคัดเลือกตัวแทนจำหน่าย (Supplier) ให้เป็นไปตามมาตร

ฐาน SA 8000 โดยตรวจการทำงาน และเมื่อพบจุดบกพร่องไม่สอดคล้องกับระบบ SA 8000 ต้องรีบเร่งแก้ไข

- ชั่วโมงการทำงาน (Working Hours) ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และมาตรฐาน การจ้างงานของอุตสาหกรรมนั้นๆ โดยปกติไม่เกิน 48 ชั่วโมง/สัปดาห์ มีวันหยุดวัน/รอบเวลาทำงานทุกๆ 7 วัน ทำงานล่วงเวลาได้ไม่เกิน 12 ชั่วโมง/สัปดาห์ และจ่ายค่าจ้างในอัตราสูงกว่าปกติ

- ค่าชดเชย (Compensation) เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรืออย่างน้อยเท่ากับค่าแรงงานขั้นต่ำซึ่งต้องเพียงพอต่อการดำรงชีพและห้ามการลงโทษโดยหักค่าจ้างแรงงาน

- ห้ามจ้างงานเด็ก (Child Labour) อายุต่ำกว่า 15 ปี และห้ามทำงานอันตรายใน กรณีที่ลูกจ้างอยู่ระหว่างการศึกษา การจ้างงานต้องไม่ตรงกับเวลาเรียน และเวลาที่ใช้เดินทางไปเรียนนอกจากนี้ยังกำหนดให้ลูกจ้างทำงาน ไม่เกินวันละ 10 ชั่วโมง

- ผู้ว่าจ้างต้องให้สิทธิแก่ลูกจ้างในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพและเข้าร่วมกิจกรรมในการต่อรองต่างๆ

- สภาพแวดล้อมที่ทำงานต้องปลอดภัย และถูกสุขลักษณะไม่ก่อให้เกิด อันตรายในขณะทำงาน โดยจัดวางระบบรักษาความปลอดภัยและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นรวมทั้งการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยแก่บุคลากรและจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่างครบถ้วน และมีการบำรุงรักษาที่ดี

- การว่าจ้างแรงงานต้องเป็นไปตามความสมัครใจไม่มีการบังคับ

- การลงโทษลูกจ้าง (Disciplinary Practice) ต้องไม่ลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำร้ายร่างกายและจิตใจ

- ต้องไม่นำฐานะทางสังคม เชื้อชาติ สีผิว เพศ ศาสนา การเป็นสมาชิกภาพหรือพรรคการเมืองใดๆมาเป็นข้อกีดกันการจ้างแรงงาน และรับผลประโยชน์ของลูกจ้าง

กิจกรรมที่ 7

ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ SA 8000 ตลอดจนปัญหาในการนำ SA 8000 มาใช้ใน ประเทศไทย

สรุป

ในการทำธุรกิจระหว่างประเทศผู้ส่งออกต้องเผชิญกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ ภาษี (Non Tariff Barriers Non Tariff Measure) เป็นกฎระเบียบข้อสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า ระหว่างประเทศ เช่น มาตรการกีดกันภาษีอากร การควบคุมราคา การควบคุมปริมาณข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าบางชนิด การตรวจคุณภาพสินค้า การตรวจสอบแหล่งกำเนิด สินค้ามาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีมียู่หลายรูปแบบดังนี้

(1) การจำกัดปริมาณนำเข้า (2) การเรียกเก็บภาษีที่มีใช้ภาษี เช่น ภาษีสรรพสามิต (3) การห้ามนำเข้า (4) การกำหนดเกี่ยวกับสุขอนามัยและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (5) การกำหนดเกี่ยวกับการปิดฉลากสินค้า (6) การกำหนดมาตรฐานสินค้าเมื่อแตกต่างจากมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังมี การกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีในลักษณะต่างๆ กันอีกดังจะกล่าวต่อไป

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก การกำหนดเงื่อนไขแหล่งกำเนิดสินค้าที่แตกต่างกันไปของแต่ละประเทศสร้างปัญหาให้ประเทศคู่ค้า เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศของตนมากที่สุด ซึ่งผู้นำเข้านำมาใช้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การกำหนดปริมาณโควตา การให้สิทธิประโยชน์ทางการค้า (GSP) การให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิกในเขตการค้าเดียวกัน การจัดเก็บภาษีคอบได้ การทุ่มตลาดหรือภาษีต่อต้านการอุดหนุน การใช้มาตรการปกป้อง ฯลฯ

มาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัย ประเทศต่าง ๆ นำมาตรการต่างๆ ออกมาใช้ดังนี้ (1) ระบบการจัดการผลิตอาหาร (Hazard Analysis Critical Control Point: HACCP) เป็นมาตรฐานควบคุมการนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผู้ส่งออกรายใหม่ผลิตอาหารไม่ผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดต้องแก้ไขจนกว่าจะผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับอนุญาตให้ส่งเข้าจำหน่ายไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาได้ (2) มาตรฐานควบคุมความปลอดภัยในสินค้าอาหารเพื่อตรวจสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตรอย่างละเอียด ตั้งแต่เริ่มทำการเพาะปลูกจนถึงก่อนที่จะนำอาหารไปรับประทาน โดยองค์กรเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยทางด้านอาหารแห่งยุโรป (EFSA) หน้าที่ช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่สถาบันต่างๆ ในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายระเบียบและนโยบายต่างๆ ในกลุ่ม EU ที่มีผลกระทบต่อด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภค (3) มาตรฐานควบคุมคุณภาพสินค้า (GMP) ให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคสินค้าประเภทอาหาร ยาและเครื่องสำอาง หลักเกณฑ์ GMP ใช้กับอุตสาหกรรมอาหารได้แก่ การควบคุมกระบวนการผลิตอาหารในทุกขั้นตอน ป้องกันการปนเปื้อนของผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งอาจเป็น

อันตรายต่อผู้บริโภค พัฒนาระบบการผลิตอาหารไปสู่ระบบประกันคุณภาพสูงขึ้น (4) มาตรการสุขอนามัยมนุษย์สัตว์ และพืชขององค์การค้าโลก (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) เพื่อคุ้มครองสมาชิกให้ได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศรวมถึงการป้องกันการระบาดของแมลงหรือเชื้อโรคจากสัตว์ และพืชที่นำเข้า ประเทศสมาชิกขององค์การค้าโลกสามารถกำหนดมาตรฐานด้านสุขอนามัยของสินค้านำเข้าได้เองโดยยึดหลัก ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักความเท่าเทียมกัน หลักมาตรฐานสากล หลักการประเมินความเสี่ยง (5) ระบบการรับรองก่อนส่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการในต่างประเทศที่ส่งผลิตภัณฑ์อาหารเข้าไปจำหน่ายไปประเทศญี่ปุ่น สามารถผ่านขั้นตอนการนำเข้าสินค้าได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการของประเทศญี่ปุ่น (Ministry of Health and Welfare: MHW) มีหน้าที่ดูแลด้านสาธารณสุขในประเทศผู้ส่งออก เป็นหน่วยงานกลางประสานงานระหว่าง MHW กับผู้ประกอบการในต่างประเทศที่สมัครเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และมีหน้าที่ (1) รับยื่นคำร้องเข้าร่วมระบบการจดทะเบียนก่อนส่งออกจากผู้ประกอบการที่เข้าร่วมในระบบนี้ (2) ตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหารที่จะส่งออก (3) ส่งใบสมัครและเอกสารประกอบการยื่นคำขอให้ MHW พิจารณากับกองผลิตภัณฑ์ (4) การรับรองผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการตรวจวิเคราะห์ดังกล่าว

มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ โครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentaries Commission) จัดตั้งขึ้นโดยองค์การอนามัยโลก (WTO) และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานอาหารให้ประเทศสมาชิกลงไปใช้ เป็นเกณฑ์ปฏิบัติเป็นแบบอย่างเดียวกัน มุ่งเน้นความปลอดภัยและสุขอนามัยของผู้บริโภค มาตรฐาน Codex แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) มาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป (2) มาตรฐานภูมิภาค (3) มาตรฐานอาหารที่เป็นสินค้า การยอมรับมาตรฐาน Codex มี 3 ทางเลือกได้แก่ การยอมรับแบบ Free Distribution การยอมรับแบบเต็มทีและการยอมรับแบบมีเงื่อนไข

มาตรฐานคุณภาพ คุณภาพเป็นข้อกำหนดสำคัญประการหนึ่งของลูกค้า ผู้ดำเนินธุรกิจจึงให้ความสำคัญกับคุณภาพ มาตรฐานคุณภาพของสินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น ISO 9000 และ ISO 14000

ระบบคุณภาพ ISO 9000 ทำให้ประเทศต่างๆปรับตัวด้านอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากล การค้าระหว่างประเทศโรงงานอุตสาหกรรมต้องมีใบรับรองระบบบริหารคุณภาพ และมาตรฐานที่จะได้รับใบรับรองขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อองค์กรที่ได้รับการรับรอง

เป็นมาตรฐานบริหารคุณภาพช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถขายแข่งในตลาดโลก ISO 9000 ยึดหลักการคุณภาพกำหนดการบริหารคุณภาพเป็นมาตรฐาน ทำให้ลูกค้าพึงพอใจและตอบสนองความต้องการลูกค้า มีหลักเกณฑ์ต่างเพื่อให้สินค้าและบริการมีคุณภาพดี เป็นการรับรองในระบบคุณภาพขององค์กรทั้งหมด เป็นมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพสำหรับกิจกรรมทุกประเภท เช่น อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ธุรกิจด้านการบริการทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่เป็นมาตรฐานสากลที่ลูกค้าชั้นนำยอมรับกันทั่วโลกและเป็นไปตามเงื่อนไขของ GATT เมื่อผ่านการรับรองแล้วจะมีการตรวจซ้ำแบบสุ่มจะไม่ต่ำกว่า 2 ครั้งถ้าครบ 3 ปีจะต้องตรวจประเมินใหม่เหมือนการขอรับรองครั้งแรก มาตรฐาน ISO 9000 ลูกค้าได้รับการคุ้มครองเกี่ยวกับการใช้สินค้าทั้งในด้านคุณภาพ ความปลอดภัย การใช้งาน ลูกค้ามั่นใจในคุณภาพ ช่วยลูกค้าได้รับความสะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ISO 9000 มี 5 ฉบับคือ 9000, 9001, 9002, 9003 และ 9004 ส่วนมาตรฐาน ISO 14000 เป็นมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้องค์กรต่างๆจัดระบบในการรักษา ควบคุมและปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การป้องกันสุขอนามัยของมนุษย์ มีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและลดมลพิษที่ต้นเหตุที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ISO 1400 ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ (1) มาตรฐานเกี่ยวกับการประเมินผลขององค์การประกอบด้วย ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001 และ 14004) การตรวจติดตามสิ่งแวดล้อม (ISO 14010, 14011, 14012, 14015) และการประเมินการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14031) (2) มาตรฐานเกี่ยวกับการประเมินผลของผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย ฉลากสิ่งแวดล้อม (ISO 14020, 14021, 14022, 14023 และ 14024) การประเมินวงจรชีวิต (ISO 14040, 14041, 14042 และ 14043) และลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (ISO 14060) มาตรฐาน ISO 14000 ประกอบด้วย 6 หัวข้อคือ ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การตรวจติดตามสิ่งแวดล้อม การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ฉลากสิ่งแวดล้อม และการประเมินวงจรชีวิต

มาตรการสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มว่ากฎระเบียบใหม่ๆจะทยอยออกมาใช้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการมีภาระต้นทุนเพิ่มขึ้น เช่นมาตรการ GRI ระบุว่าด้วยการกำจัดเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ สมุดปกเขียวว่าด้วยนโยบายสินค้าครบวงจรสนับสนุนการผลิตและการใช้สินค้าที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และกฎหมาย Home Appliance Recycling

มาตรการติดป้ายฉลากสินค้าเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การติดฉลากบนสินค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น (1) ฉลาก Green Dot เป็นสัญลักษณ์ว่าสินค้าดังกล่าวได้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บบรรจุภัณฑ์เหลือใช้ไว้ล่วงหน้าแล้ว ฉลาก Dolphin-Safe เป็นการรับรองว่าผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าที่ติดฉลากนี้ใช้วัตถุดิบปลาทูน่าที่จับด้วยวิธีที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อปลาโลมา ฉลาก GMOs ระบุว่าสารบริโภคสินค้าที่ปนเปื้อน GMO เท่าใดต้องปิดฉลาก GMO มาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า GMO ในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันไป สินค้า GMO เป็นสินค้าที่ได้รับจากพืชหรือสัตว์ที่ใช้วิทยาศาสตร์ที่ใช้วิทยาการสมัยใหม่ในภาคการตัดแต่งหรือปรับปรุงพันธุกรรมเพื่อให้ได้ลักษณะทางพันธุกรรมที่ลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่ต้องการ (2) ฉลากสินค้า Forest Stewardship Council (FSC) ปิดฉลากเพื่อยืนยันว่าไม้ และผลิตภัณฑ์จาก ไม้ มิได้มาจากการทำลายป่าไม้ธรรมชาติ (3) ฉลากสินค้า Eco-Label รับรองว่าผลิตภัณฑ์ที่ติดฉลากนี้ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมตลอดอายุผลิตภัณฑ์

มาตรการจ้างงาน (SA 8000) เกิดขึ้นจาก (1) ความสนใจประเด็นสิทธิมนุษยชนและการจ้างงานเพิ่มขึ้น (2) เพื่อกีดกันสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะการจ้างงานอยู่ระดับที่ไม่เป็นที่ยอมรับ (3) เป็นข้ออ้างเกี่ยวกับ Non-Tariff Barriers ของประเทศผู้นำเข้าหลายประเทศและ (4) ประผู้ส่งออกมีความแตกต่างกันด้านมาตรฐานแรงงาน หลักการสำคัญของ SA 8000 มีดังนี้ (1) ต้องจัดให้มีระบบการจัดการที่เอื้ออำนวยและสอดคล้องข้อกำหนดของระบบ (2) ชั่วโมงการทำงาน โดยปกติไม่เกิน 48 ชั่วโมง/สัปดาห์ และจ่ายค่าจ้างในอัตรา 1 วัน ทำงานล่วงเวลาได้ไม่เกิน 12 ชั่วโมง/สัปดาห์และจ่ายค่าจ้างในอัตราสูงกว่าปกติ (3) ค่าชดเชยตามกฎหมายกำหนด (4) ห้ามจ้างงานเด็กต่ำกว่า 15 ปี (5) ให้สิทธิแก่ลูกจ้างเป็นสมาชิกสหภาพและเข้าร่วมกิจกรรมในการต่อรองต่างๆ (6) สภาพแวดล้อมที่ทำงานต้องปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ (7) การว่าจ้างเป็นไปตามความสมัครใจ (8) การลงโทษลูกจ้างต้องไม่ทำร้ายกาย และจิตใจ (9) ไม่นำฐานะทางสังคม เพศ สีผิว เชื้อชาติ ฯลฯ เป็นข้อกีดกันการจ้างแรงงาน

แบบฝึกหัด

1. จงวิเคราะห์ของผลกระทบของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าขององค์การค้าโลกต่อการทำธุรกิจระหว่างประเทศของประเทศไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
2. เปรียบเทียบมาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัยของประเทศต่าง ๆ และผลกระทบต่อผู้ทำธุรกิจระหว่างประเทศของประเทศไทย
3. วิเคราะห์ผลกระทบของมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศต่อผู้ส่งออกของไทยในอดีตถึงปัจจุบัน
4. มาตรฐานคุณภาพภายในการทำธุรกิจระหว่างประเทศมีอะไรบ้างจงอธิบาย
5. มาตรการสิ่งแวดล้อมหลายมาตรการเช่น มาตรฐาน GRI ระบุว่าด้วยการกำจัดเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ สมุดปกเขียวว่าด้วยนโยบายสินค้าครบวงจร จงอธิบายมาตรการดังกล่าวและผลกระทบต่อประเทศไทย
6. เปรียบเทียบและวิเคราะห์มาตรการติดป้ายฉลากสินค้าเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศคู่ค้าของไทยและผลกระทบต่อการทำธุรกิจระหว่างประเทศของประเทศไทย
7. มาตรฐานการจ้างงาน (SA 8000) กับผลกระทบต่อผู้ทำธุรกิจระหว่างประเทศไทย